

ОБЩИНА БЕЛОВО

ОБЛАСТ ПАЗАРДЖИК

**ОБЩИНСКИ ПЛАН ЗА РАЗВИТИЕ
НА ОБЩИНА БЕЛОВО
за периода 2014 - 2020**

Приет с Решение на Общинския съвет № 726/17.10.2014 г.

Община Белово, 2014 год.

СЪДЪРЖАНИЕ

СПИСЪК НА СЪКРАЩЕНИЯТА В ДОКУМЕНТА	6
СПИСЪК НА ТАБЛИЦИТЕ В ДОКУМЕНТА	8
СПИСЪК НА ФИГУРИТЕ В ДОКУМЕНТА	10
1. ВЪВЕДЕНИЕ	11
1.1. Същност и предназначение на общинския план	11
1.1.1. Обхват на общинския план за развитие	11
1.1.2. Цел и задачи на общинския план	11
1.2. Предпоставки за разработването на общинския план	12
1.2.1. Законодателна рамка	12
1.2.2. Стратегическа рамка	13
1.3. Структура на общинския план за развитие	16
1.3.1. Анализ на настоящата ситуация.....	16
1.3.2. Стратегически цели, приоритети и мерки	18
1.3.3. Индикативна финансова таблица	18
1.3.4. Индикатори за наблюдение и оценка на плана	18
1.3.5. Необходими действия по наблюдението, оценката и актуализацията на плана	19
1.3.6. Описание на необходимите действия за прилагане принципа на партньорство и осигуряване на информация и публичност	19
1.3.7. Програма за реализация	20
1.4. Методи и принципи	20
2. АНАЛИЗ НА ИКОНОМИЧЕСКОТО И СОЦИАЛНО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА БЕЛОВО	22
2.1. Обща характеристика на общината	22
2.1.1. Местоположение, природни ресурси и история.....	22
2.1.2. Състояние на местната икономика.....	28
2.1.2.1. Земеделие.....	29

2.1.2.2.	Горско стопанство.....	29
2.1.2.3.	Промисленост и логистика.....	30
2.1.2.4.	Търговия и услуги.....	35
2.1.2.5.	Туризм.....	36
2.1.3.	Социално-демографска оценка и заетост на населението.....	38
2.1.3.1.	Полова и възрастова структура на населението.....	39
2.1.3.2.	Етническа структура на населението.....	44
2.1.3.3.	Икономическа активност на населението.....	45
2.1.3.3.1.	Безработица и заетост.....	45
2.1.3.4.	Образование.....	49
2.1.3.5.	Здравеопазване.....	50
2.1.3.6.	Културно наследство и културен живот.....	51
2.1.3.7.	Спорт.....	53
2.1.4.	Инфраструктура.....	55
2.1.4.1	Транспортна инфраструктура.....	55
2.1.4.2.	Водопровод и канализация и пречистване на отпадните води.....	56
2.1.4.3.	Електроснабдяване.....	58
3. СЪГЛАСУВАНОСТ С ДЕЙСТВАЩИ ДОКУМЕНТИ СЪС СТРАТЕГИЧЕСКИ		
ХАРАКТЕР		59
3.1.	Наднационални стратегически документи	59
3.1.1.	Стратегия „Европа 2020“	59
3.2.	Национални стратегически документи	60
3.2.1.	Национална програма за развитие „България 2020“	60
3.2.2.	Национална стратегия за регионално развитие на Република България за периода 2012-2022 г.	63
4. SWOT АНАЛИЗ		64
5. СТРАТЕГИЯ ЗА РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА БЕЛОВО		65
5.1.	Стратегия и приоритети на развитие през периода 2014 – 2020	65
5.2.	Финансови инструменти.....	68
6. ИНДИКАТОРИ ЗА НАБЛЮДЕНИЕ И ОЦЕНКА НА ОПР		69
6.1.	Използвани източници на информация	70

6.2. Видове индикатори	70
7. СИСТЕМА ЗА НАБЛЮДЕНИЕ И ОЦЕНКА НА ОБЩИНСКИЯ ПЛАН ЗА РАЗВИТИЕ	72
7.1. Участници в наблюдението	73
7.2. Дейности, свързани с наблюдение на общинския план	74
8. ПРИНЦИП НА ПАРТНЬОРСТВО И ОСИГУРЯВАНЕ НА ИНФОРМАЦИЯ И ПУБЛИЧНОСТ	79
Техники за съгласуване на стратегическите документи със заинтересованите страни	81
9. ПРОГРАМА ЗА РЕАЛИЗАЦИЯ НА ОБЩИНСКИЯ ПЛАН ЗА РАЗВИТИЕ	84
9.1. Същност и цели на програмата за реализация.....	84
9.2. Списък с проекти, които са реализирани в периода 2007-2014 г.	85
9.2. Приложение: Списък с проекти за реализация за периода 2014-2020 г.....	91

СПИСЪК НА СЪКРАЩЕНИЯТА В ДОКУМЕНТА

АДИОПР - Актуализиран документ за изпълнение на общинския план за развитие

АЗ - Агенция по заетостта

ВЕИ - Възобновяеми енергийни източници

ГПСОВ - Градски пречиствателни станции за отпадъчни води

ДВ - Държавен вестник

ДМА - Дълготрайни материали активи

ДБТ - Дирекция „Бюро по труда“

ЕИСУРР - Единна информационна система за управление на регионалното развитие

ЕО - Екологична оценка

ЕС - Европейски съюз

ЕСФ - Европейски социален фонд

ЕФРР - Европейски фонд за регионално развитие

ЗАТУРБ – Закон за административно-териториалното устройство на Република България

ЗООС - Закон за опазване на околната среда

ЗРР - Закон за регионалното развитие

ЗТ - Защитени територии

ИАОС - Изпълнителна агенция по околната среда

ИСУН - Информационна система за управление и наблюдение на средствата от Структурните инструменти на Европейския съюз

МРРБ - Министерство на регионалното развитие

МО - Междинна оценка

МОСВ - Министерство на околната среда и водите

МСП - Малки и средни предприятия

НИРД - Научно-изследователска и развойна дейност

НКПР – Национална концепция за пространствено развитие

НПР БГ2020 – Национална програма за развитие България 2020

НПО - Неправителствени организации

НПРР - Национален план за регионално развитие

НСИ - Национален статистически институт

НСОРБ - Национално сдружение на общините в Р България

НСРР - Национална стратегическа референтна рамка

НЧ - Народно читалище

NUTS - Обща класификация на териториалните единици за статистически цели, прилагана от ЕВРОСТАТ за регионите в Европейския съюз

ОДЗ - Обединено детско заведение

ОП - Оперативна програма/оперативни програми

ОПАК - Оперативна програма „Административен капацитет”

ОПОС - Оперативна програма „Околна среда”

ОСР - Областна стратегия за развитие

ОПР - Общински планове за развитие

ОПРКБИ - Оперативна програма „Развитие на конкурентоспособността на българската икономика”

ОПРР - Оперативна програма „Регионално развитие”

ОПРСР - Оперативна програма за развитие на сектор „Рибарство”

ОПРЧР - Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси”

ОУ - Основно училище

ОУП - Общ устройствен план/общи устройствени планове

ППЗРР - Правилник за прилагане на Закона за регионалното развитие

ПРСР - Програма за развитие на селските райони

ПСОВ - Пречиствателни станции за отпадъчни води

ПЧИ - Преки чужди инвестиции

СОУ – Средно образователно училище

ТП - Трафопост

ЦДГ – Целодневна детска градина

СПИСЪК НА ТАБЛИЦИТЕ В ДОКУМЕНТА

Таблица 1. Данни за населението на Южен Централен Район за планиране (31.12.2012г.)

Таблица 2. Данни за територията на Община Белово

Таблица 3: Горски фонд

Таблица 4: Резултати от анкетата на предприемачите

Таблица 5: Население към 31.12.2013 г. на областта, общината, населени места

Таблица 6: Живородени през 2013 г. за областта и общината

Таблица 7: Умирания през 2013 г. за областта и общината

Таблица 8: Механично движение на населението през 2013 г. в община Белово и по населени места

Таблица 9: Население към 01.02.2011 г. по общини, населени места и възраст

Таблица 10: Население към 31.12.2013 г. по области, общини, местоживееене и пол

Таблица 11: Население по вероизповедание към 1.02.2011 г. по населени места в община Белово

Таблица 12: Брутна добавена стойност и безработица

Таблица 13: Пазар на труда за 2013 г. В регионална Дирекция "Бюро по труда" - Септември

Таблица 14: Пазар на труда за 2014 г. В регионална Дирекция "Бюро по труда" - Септември

Таблица 15: Детски градини, деца, педагогически персонал, места и групи в детските градини в общината през учебната 2013/2014 година

Таблица 16: Паралелки, училища, учители, учащи и завършили в общобразователни и специални училища през учебната 2013/2014 година в общината

Таблица 17: Паралелки, учители, учащи и завършили в общобразователни и специални училища през учебната 2013/2014 година в община Белово

Таблица 18: Изградена мрежа от ТП с обща инсталирана мощност по населени места

Списък с проекти за реализация за периода 2014-2020 г.

СПИСЪК НА ФИГУРИТЕ В ДОКУМЕНТА

Фиг. 1. Община Белово

Фиг. 2. Население на община Белово за периода 2007 – 2013г.

Фиг. 3 Население под, в и над трудоспособна възраст в община Белово към 31.12.2013 г.

Фигура 4: Нива на безработица в община Белово по месеци за 2013 г.

Фигура 5: Нива на безработица в община Белово по месеци за 2014 г.

1. ВЪВЕДЕНИЕ

1.1. Същност и предназначение на общинския план

1.1.1. Обхват на общинския план за развитие

Общинският план за развитие като стратегически документ обвързва сравнителните предимства и потенциал за развитие на местно ниво с ясно дефинирана визия, цели и приоритети за постигане на стратегически цели, свързани общо от стремежа към по-висок жизнен стандарт на хората в общината и устойчиво развитие.

Съгласно определението в действащото законодателство за регионалното развитие общинският план за развитие е документ за стратегическо планиране на устойчиво интегрирано развитие на местно ниво, който се разработва в съответствие с предвижданията на областната стратегия за развитие. Общинският план за развитие определя средносрочните цели и приоритети за развитие, като се отчитат специфичните характеристики и потенциалът на общината, от една страна, и стратегическите насоки за разработване на целите и приоритетите на общинските планове за развитие, съдържащи се в съответната областна стратегия за развитие за периода до 2020 г., от друга страна.

1.1.2. Цел и задачи на общинския план

Общинският план за развитие ще бъде основен инструмент при управлението на общината за периода 2014 – 2020 г.

Той трябва да бъде в съответствие с изискванията, залегнали в стратегическите насоки и законодателството на ЕС в областта на регионалната политика. Най-общо стратегическите цели на тази политика са насочени към намаляване на икономическите, социалните и териториалните неравновесия и подобряване на жизнения стандарт.

Целта на ОПР е да изяви местната специфика и да предложи аргументирани решения за социалните, икономическите, екологичните, културните и управленските предизвикателства по пътя към устойчивото развитие на общината. По този начин се очертава общата рамка и последователност от конкретни действия за устойчиво и интегрирано развитие на местно ниво.

Задача на ОПР на община Белово е да дефинира стратегическите цели за развитие на общината за посочения период, да се положи рамката на стратегията за постигане на тези цели, като предлага съответни инструменти при задължително съответствие с Областната стратегия за развитие на област Пазарджик, и да представи начини за институционално и финансово осигуряване на плана.

1.2. Предпоставки за разработването на общинския план

1.2.1. Законодателна рамка

Общинският план за развитие е документ за стратегическо планиране и програмиране на регионалното развитие в България, регламентиран със Закона за регионалното развитие (ЗРР) и Правилника за неговото прилагане (ППЗРР).

Съгласно Чл. 13. (1) от ЗРР, Общинският план за развитие определя средносрочните цели и приоритети за развитието на общината в съответствие с Областната стратегия за развитие. Съдържанието на плана е съобразено с изискванията на Чл. 13. (2) на ЗРР и тези на „Методическите указания на МРРБ за разработване на Национална стратегия за регионално развитие на Република България (2012-2022), Регионални планове за развитие на районите от ниво 2 (2014-2020), Областни стратегии за развитие (2014-2020) и Общински планове за развитие (2014-2020). Обхватът на разработката включва цялата територия на общината.

По същество Общинският план и програмата към него са инструмент за управление на общината през Втория планов период от членството на България в ЕС (2014 – 2020). ОПР осъществява връзката и единството между документите на областно и градско ниво, въведени от Закона за регионалното развитие и Закона за устройство на територията. Той спомага за съгласуваността в прилагането на

отделните стратегии, концепции и планове за стратегическото и устройственото планиране на националното пространство. Специфична особеност на ОПР на град Белово е отчитането на постановките и предвижданията на разработената и действаща Регионална устройствена схема, която обогатява функционалната обвързаност между ОСР и ОПР и допринася за постигане на съответствие между стратегическите компоненти на двата документа. В съответствие с чл.13 от ЗРР, планът се приема от общинския съвет по предложение на кмета на общината, който организира и контролира дейностите по изработването и реализацията на ОПР. Осигуряването на публичност и участието на заинтересованите страни в процесите на създаване и прилагане на плана е условие за подготовката на един пълноценен и законосъобразен управленски документ. Съгласно разпоредбите на ППЗРР, кметът и общинският съвет съвместно обезпечават прозрачността и откритостта на дейностите по ОПР.

1.2.2. Стратегическа рамка

Действащото законодателство задължително изисква осигуряването на съгласуваност на ОПР с основните стратегически документи на европейско, национално и областно ниво. Тези документи са:

- **Стратегията Европа 2020**

„Стратегията Европа 2020“ е най-общата рамка за развитието на Европейския съюз до края на текущото десетилетие. Стратегията ясно подчертава значението на иновациите, осъзнаването на екологичните проблеми и преодоляването на социалните неравенства, като фактори за постигането на балансирано европейско развитие. Целите на „Европа 2020“ покриват темите за иновациите, дигиталната икономика, заетостта, младежките политики, производителността, бедността и ресурсната обезпеченост. Стратегията е насочена към пет амбициозни цели в областите заетост, иновации, образование, намаляване на бедността и климат/енергия.

- ***Национална програма за развитие „България 2020“***

Националната програма за развитие „България 2020“ е програмен документ, поставящ рамката и насоките за подготовка на останалите стратегически документи в България. „България 2020“ изразява адаптирането на приоритетите на стратегията „Европа 2020“ в границите на страната. НПР БГ2020 е насочена към осигуряването на балансирано социално-икономическо развитие в България при ускоряване на икономическия растеж и повишаване на жизнения стандарт в дългосрочен аспект. На основата на проведените социално-икономически анализи и финансови прогнози НПР БГ2020 мотивира своите визия, три стратегически цели и осем приоритета. Предложенията поставят акцент върху развитието на образованието и здравеопазването, достигането до по-високи равнища на заетостта, инфраструктурни подобрения, приложение на иновативни подходи в икономиката, възстановяване на аграрния сектор.

- ***Националната стратегия за регионално развитие на Република България 2012 -2022***

Националната стратегия за регионално развитие продължава общата Кохезионна политика на ЕС на национално ниво. Целта ѝ е намаляване на неравенствата между отделните региони, области и общини в страната за периода 2012 – 2022 г., като очертава подходи и средства за координация между управлението на различните сектори и условия за реализация на НПР БГ2020. Целите и приоритетите на НСРР подчертават значението на малкия и среден бизнес, формирането на устойчиви туристически дейности и подобряването на социалната и техническата инфраструктура при съхраняване на природното и културното наследство.

- ***Национална концепция за пространствено развитие***

Устройството и управлението на националната територия до 2025 г. се регламентира от Националната концепция за пространствено развитие. Концепцията съдържа средносрочни и дългосрочни насоки за устройственото

планиране и опазването на териториалните ресурси. НКПР осигурява и подходяща основа за териториална насоченост и израз на секторните политики и стратегии. Концепцията изтъква важността на успешната териториална интеграция на България в европейското пространство чрез развитието на транспортни, екологични и културни оси и свързването им с международните коридори. Акцентира се върху поддържането на умерено полицентрична мрежа от градове, предпоставка за по-балансирано териториално развитие и съживяване на селските и периферните райони.

- ***Регионален план за развитие на Южен централен район***

Регионалният план за развитие на Южен централен район, като един от шестте плана за развитие на ниво 2 за периода 2014–2020 г., е съществен елемент в йерархичната система от документи за стратегическо планиране на регионалното развитие. Той определя средносрочните цели и приоритети за устойчиво интегрирано регионално и местно развитие на територията на района, отчитайки специфичните му характеристики и потенциал за развитие.

РПР е разработен на основата на интегриран подход и като планов документ от междинно йерархично ниво осъществява връзката и координацията между стратегическите документи за регионално развитие от другите териториални нива – Националната стратегия за регионално развитие, Областните стратегии за развитие и Общинските планове за развитие. Важна задача на РПР е да следва зададената в Националната стратегия за регионално развитие 2012–2022 г. (НСРР) обща стратегическа платформа, като същевременно я пренесе на по-ниските териториални нива.

- ***Областна стратегия за развитие на област Пазарджик***

Общинският план за развитие е в пряка йерархична зависимост от Областната стратегия за развитие. ОСР на област Пазарджик за периода 2014-2020 се основава на приемствеността в стратегическото планиране и запазва основните послания на действащата ОСР.

1.3. Структура на общинския план за развитие

Общинският план за развитие на община Белово е структуриран съгласно разпоредбите на чл. 13 от ЗРР. Включени са всички необходими елементи, а именно:

- анализ на икономическото и социалното развитие на общината;
- целите и приоритетите за развитие на общината за определен период;
- индикативна финансова таблица, обобщаваща необходимите ресурси за реализация на плана;
- индикаторите за наблюдението и оценката на плана;
- необходимите действия по наблюдението, оценката и актуализацията на плана;
- описание на необходимите действия за прилагане принципа на партньорство и осигуряване на информация и публичност;
- програма за реализация на общинския план за развитие, с която се конкретизират проектите за неговото изпълнение, съответните финансови ресурси и звената за изпълнение на проектите;
- предварителна оценка на плана.

1.3.1. Анализ на настоящата ситуация

Анализът на настоящата ситуация в общината е проблемно ориентиран и обхваща идентифициране на икономическите, социалните и екологичните проблеми, както и тяхното териториално измерение, направени са съответните изводи и се посочват тенденциите за развитие на общината на базата на вътрешния ѝ потенциал и условия за развитие. SWOT - анализът като качествен аналитичен и прогностичен метод дефинира действието на вътрешните и външните фактори за развитие на общината и възможностите за избор на подходяща стратегия за постигане на целите на развитието.

Методологията на този анализ, включва взаимнообвързана оценка на вътрешните за дадена организация или регион *силни* (Strengths) и *слаби* (Weaknesses) страни, както и на външните за организацията *възможности* (Opportunities) и *заплахи* (Threats).

Силните страни представляват определен специфичен ресурс, умение, достижение, потенциал или друго преимущество, което притежава общината. При анализа на силните страни на общината се обръща внимание на това до каква степен са използвани те в досегашното ѝ развитие и какви са възможностите и целесъобразността за извеждане на основа на тези силни страни на приоритетите за бъдещото развитие на общината.

Слабите страни представляват определени обективни или субективни ограничения, недостиг на ресурси, умения или способности, които по един или друг начин са възпрепятствали развитието на общината до сега и могат да повлияят отрицателно и върху бъдещото ѝ развитие. Важен елемент на стратегията е да се имат предвид тези слаби страни и да се ограничи влиянието им.

Възможностите включват основните благоприятни елементи на външната среда за досегашното и бъдещото обществено-икономическо и социално развитие на общината.

Заплахите включват неблагоприятните сегменти на външната среда за развитието на общината, които поставят определени бариери или препятствия пред досегашното и бъдещото ѝ развитие.

Анализът на ключови области и тенденции в развитието на общината очертава както проблемите и дефицитите, така и целевите сфери на развитието.

1.3.2. Стратегически цели, приоритети и мерки

В тази част на ОПР са изложени формулирането на визията за развитие в периода 2014 - 2020, целите, приоритетните области и съответните мерки. Чрез прилагането на единен поход и стандарти на планиране и програмиране на развитието, взаимната обвързаност на стратегиите и плановете на различните

териториални нива, използването на механизми за широко партньорство и координация между органите и институциите, бизнеса и гражданското общество, както и на общи инструменти за финансово подпомагане, се постига по-значим ефект и ефикасност за реализация на целите на местното развитие.

1.3.3. Индикативна финансова таблица

Индикативната финансова таблица обобщава необходимите ресурси за реализацията на Общинския план за развитие през периода 2014-2020 г. и представлява финансовата рамка на поетите ангажменти по изпълнението на плана от страна на всички партньори в местното развитие при водещата роля на органите на местното самоуправление, подпомагани от общинската администрация.

Адекватното планиране на финансовата таблица е предпоставка за успешно и ефикасно управление на финансовите ресурси на общината. Индикативната финансова таблица е проектирана спрямо модела на Приложение №4 от „Методическите указания за разработване на общински планове за развитие за периода 2014 – 2020 година" на МРРБ.

1.3.4. Индикатори за наблюдение и оценка на плана

Системата от индикатори за наблюдение на изпълнението на ОПР, въз основа на събраната обективна информация и данни, отчита напредъка и степента на постигане на целите и приоритетите за развитие на общината по физически и финансови характеристики. Следствие на предписанията от „Методическите указания за разработване на общински планове за развитие за периода 2014 – 2020 година“ на МРРБ са въведени два вида индикатори:

- индикатори за резултат, измерващи ефектите от изпълнението на мерките в рамките на приоритетните области;
- индикатори за въздействие, проследяващи степента на изпълнение на целите.

Посочени са начални, междинни и целеви стойности. Индикаторите за наблюдение и оценка на ОПР са средство за изготвяне на годишните доклади за изпълнението на ОПР, междинната и последващата оценка на плана.

1.3.5. Необходими действия по наблюдението, оценката и актуализацията на плана

Системата за наблюдение, оценка и актуализация на плана, обвързваща функциите на участващите звена, включва времеви график за действие, описание на отговорностите и компетенциите на отделните звена. Посочени са и съответни моменти за изготвяне на междинна и последваща оценка, както и на актуализация на ОПР.

1.3.6. Описание на необходимите действия за прилагане принципа на партньорство и осигуряване на информация и публичност

Необходимите действия за прилагане принципа на партньорство и осигуряване на информация и публичност включват механизми за осигуряване и обмен на информация между отделните заинтересовани страни. Дефинирани са

възможностите за публичното представяне и разпространяване на резултатите от всички етапи по разработването и реализацията на ОПР, както и тези за мотивация на заинтересованите страни за активно участие в процеса на реализация.

1.3.7. Програма за реализация

Програмата за реализация на ОПР има за задача на основата на целите и приоритетите за развитие на общината да осигури вътрешната и външната съгласуваност на факторите на развитието и ресурсите за реализация на плана, като оптимизира възможностите за финансиране, институционална подкрепа и техническа помощ за изпълнение на плана. Тя представлява конкретна матрица за осъществяване на стратегическите предложения в ОПР. Включена е възможността за актуализация на Програмата за реализация като част от цялата система за наблюдение, оценка и актуализация на плана с цел осигуряване на ефективност и ефикасност при изпълнението на плана и постигане целите и приоритетите за развитие.

1.4. Методи и принципи

Приложеният методически подход и следваните принципи при разработването на плана са в пълно съответствие с нормативните изисквания, целите и приоритетите на социално-икономическото и пространствено развитие на общината като интегрална част от ЮЦР и област Пазарджик. Планът е съобразен със специфичните изисквания за прилагане на нормативните документи, регламентиращи дейностите на местното самоуправление, териториалното устройство и опазването на околната среда. В рамките на разработването на ОПР са проучени и са използвани съвременните практики за подготовка на стратегически документи, изготвянето на комплексни анализи, синтезни оценки и прогнозиране на развитието съобразно наличните обстоятелства. Внимателно са

подбрани инструментите за реализация на плана, изградени на основата на добри европейски практики, но и на практическия опит и умения за управление на проекти в българските общини, включително структурите на местното

самоуправление, неправителствения и частния сектор. В процеса на разработването на ОПР са съблюдавани следните принципи:

- Структурираност.

Общинският план е съвкупност на смислово, функционално и хронологично свързани елементи. Използван е утвърденият метод за последователно надграждане на първоначален анализ, синтезирани оценки, обоснована стратегия и оперативни инструменти за реализация.

- Комплексност.

Изследванията и изводите на ОПР касаят разнообразните социални, икономически, екологични, културни и управленски проявления на местното развитие.

- Точност.

Приложените анализи се основават преобладаващо на официална статистическа информация. Използвани са данните от Националното преброяване на населението през 2011 г., както и текущата статистика на НСИ. Същият принцип е използван и при дефинирането на системата от индикатори с оглед на нейната реална приложимост и резултатност.

- Публичност.

Активният контакт и обмен на идеи със заинтересованите страни е ръководен принцип във всички дейности от обхвата на ОПР. Съвместно са проследени характеристиките на общината, идентифицирани са проблемите и потенциалите, формулирани са стратегическите предложения и са положени основите за споделено реализиране на ОПР.

2. АНАЛИЗ НА ИКОНОМИЧЕСКОТО И СОЦИАЛНО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА БЕЛОВО

2.1. Обща характеристика на общината

2.1.1. Местоположение, природни ресурси и история

Местоположение и природни ресурси

Съгласно разпоредбите на ЗРР на територията на Република България се обособяват **шест района за планиране**, които се формират на основата на областите в зависимост от географското им разположение, икономическото им развитие, броя на населението им и перспективите им за развитие. Районите за планиране са с наименование и териториален обхват, както следва: Северозападен район за планиране, Северен централен район за планиране, Североизточен район за планиране, Югоизточен район за планиране, **Южен централен район за планиране**, Югозападен район за планиране.

Южен централен район за планиране с център Пловдив включва териториите на 6 области – Пловдив, Кърджали, Пазарджик, Смолян и Хасково и 57 от общо 264 общини.

Районът обхваща западната половина на Горнотракийската низина, южната част на Централна Стара планина, част от Средна гора, подбалканските полета и голяма част от Родопите.

Площта на района е 22 365.1 км² или 20.1% от територията на страната.

Териториалната структура е следната: земеделските територии са 48.1%, горските – 45.1%, а урбанизираните територии заемат само 3.9%. Южният централен район е сред най-богатите на биоразнообразие райони в страната. В него попада голяма част от Национален парк “Централен Балкан”, част от Национален парк “Рила” и целият масив на Родопите. На територията на района се намират 11 природни резервата, 9 поддържани резервата, 155 защитени

местности и 98 природни забележителности. Тук попадат и най-много от защитените зони по Натура 2000 – 44.5% от тези за страната.

Населението на ЮЦР по данни на НСИ към 31.12.2012 г. е 1 462 252 души, отговарящо на 20.08% от населението на страната, с което районът се нарежда на второ място в България след Югозападен район.

Създаването на шестте района за планиране, които не са административно – териториални единици по смисъла на ЗАТУРБ, е обусловено от изискването на регионалното планиране и по специално от изискванията, поставяни във връзка с присъединяването на България към ЕС. Таблица 1 представя някои данни за Южен централен район за планиране в България, част от който е Област Пазарджик и респективно – Община Белово.

Таблица 1 – Данни за населението на Южен Централен Район за планиране (31.12.2012г.)

Район за планиране	Територия 2012г. /кв.км./	% от общата територия	Население 2012г.	% от общото население	Гъстота на населението /ч./кв.км./	Брой области	Брой общини
Р България	111001,9	100.0	7282000	100.0	65,7	28	264
Южен централен	22 365.1	20,1	1 462 252	20.08	65,3	5	57

Данни: НСИ

Беловска община е създадена с Указ N 2295 на Държавен съвет от 26.12.1978год.

Община Белово е включена в административно-териториалните граници на Пазарджишка област и съгласно разпоредбите на ЗРР, с които на територията на Република България се обособяват шест райони за планиране, община Белово попада в Южен централен район.

Област Пазарджик обхваща 11 общини, като една от тях е община Белово. Община Белово заема 346,356 кв.км площ и съставлява 7,77 % от територията на

Пазарджишка област, която е с площ от 4 457.167 кв.км. Повече от половината от територията на общината е заета от горски фонд - 229 651 дка.

Таблица 2. Данни за територията на община Белово

ОБЩИНА	ТЕРИТОРИЯ (КВ.КМ.)
Община Белово	346,356
Дял на територията на община Белово от територията на Пазарджишка област	7,77 %
Дял на територията на община Белово от територията на Република България	0,32 %
Пазарджик – област	4 457,167
Република България	111 001,9

Географските дадености и геостратегическото положение на всеки един регион са едни от най - важните фактори за досегашното му развитие и много важен потенциал за бъдещото му развитие.

В географско отношение община Белово попада в западната част на Пазарджишка област. На изток граничи с общините Септември и Велинград / Пазарджишка област /, на запад с община Костенец / Софийска област / и община Якоруда / Благоевградска област /.

Общината включва общо 8 населени места – гр. Белово и селата Аканджиево, с. Габровица, с. Голямо Белово, с. Дъбравите, с. Мененково, с. Момина клисура, с. Сестримо.

Административен, индустриален и културен център е гр. Белово, който се намира на 28 км западно от гр. Пазарджик в близост до международната ж.п линия. През гр. Белово минава шосеен път от Западна Европа през Белград и София за Истанбул.

По своето географско местоположение общината и нейният център заемат добро място в транспортно-комуникационната система на страната. Това ѝ дава предимство пред голяма част от другите общини в България по отношение на транспортните ѝ връзки с останалата част на страната. През територията ѝ преминават важни транспортни коридори в посоките изток и запад, както и връзки към северната и южната част на България. Тук се кръстосват пътищата за

Източна и Западна България, преминава главна ж.п линия с направление София, Пловдив, Бургас и Варна.

Географските дадености на община Белово са изключително разнообразни, тъй като общината се намира на пресечната точка на три планини - **Рила, Родопи и Средна гора и на Горнотракийската низина**. Това геостратегическо положение е дало силно отражение върху насоките на досегашното икономическо развитие на общината.

Територията на община Белово обхваща части от планините Рила, Родопи и Средна гора, разделени от пролома на р. Марица и силно врязаната долина на р. Яденица, както и част от Горнотракийската низина. Най- голяма част от общината е в Рила - това са най-източните части на Източна Рила (част от Белмекенския дял и по-голямата част на Славовския дял на планината).

Родопската и Средногорската части от територията на общината са много по-малки по обхват. На югоизток границата минава по билото на Родопския рид Алабак, разположен между долините на р. Яденица и р. Чепинска. На североизток билото намалява височината си до разседа към Тракийската низина.

Северно от р. Марица в общината се включват южните склонове на най-южните разклонения на Ихтиманска средна гора, стръмно спускащи се в пролома.

Най- източната част на общината представлява малка част от Горнотракийската низина след пролома на р. Марица.

Територията на общината попада на границата между умерено-континенталната и преходно- континенталната климатична подобласт на европейско- континенталната климатична област. Към умерено- континенталната подобласт се отнасят най- западните части от територията.

Равнинната част се отличава със сравнително по- мек климат. Есента е сравнително по- топла от пролетта. Най- студен е м. януари когато средните месечни температури на районите с по-голяма надморска височина достигат от -3 до - 3,5° С.

В региона валежите имат максимум през м. май или м. юни. Вторичен максимум се наблюдава през зимните месеци. Годишната сума на валежите за ниските части е около 400-600 мл/кв. м с увеличаване на надморската височина

годишната сума на валежите нараства средно с около 300 мл/кв.м на 1000 м височина.

Главна отточна артерия, пресичаща общината, е река Марица. Реката пресича територията на общината в посока северозапад- изток, като образува интересния пролом Момина клисура между Рила и Средна гора. В границите на общината в р. Марица се вливат три от петте най- значителни Рилски притоци.

Река Яденица води началото си от южните скатове на Славов връх след м. Куртово. В м. Яденица реката приема по-значителния си приток р. Юндолска.

В региона е изградена каскадата “Белмекен - Сестримо”, приемаща води от 270 водоизточника с общ обем 365 млн. куб. м. Водите на язовир Белмекен с общ обем 145 млн. куб. м осигуряват ВЕЦ/ПАВЕЦ “Белмекен” - най-голямата такава в България, както и ВЕЦ “Сестримо”, ВЕЦ “Момина клисура”, ПАВЕЦ “Чаира”.

Територията на общината е богата и на пресни подземни води. Термалните води са представени от минералните извори на територията на общината, намиращи се източно от кв. „Малко Белово”. Температурата на водата на минералните извори е 22 – 25 С°. Водата е без мирис, бистра и безцветна. По стандарт отговаря на БДС 14947 от 1980 год. Определя се като карбонатно-калциево-магнезиева вода. Няма точни данни за дебита на минералните извори, но видимият дебит се оценява на 80 до 100 л/сек.

Най-разпространените почвени видове на територията на общината са: канелени горски почви, канелени подзолисти горски почви, кафяви горски и планинско-ливадни почви. Планинско- ливадните почви са разпространени в рилската част над 1800 - 2000 м надморска височина върху почвообразуваща скала гранити. Ливадните почви в община Белово биват алувиални, делувиално-алувиални и делувиални. Те се характеризират с добро естествено плодородие. Рендзините (хумусно-карбонатните) почви са разпространени само в Средногорската част на системата, в компактно петно северно от с. Момина клисура и гр. Белово. Заети са предимно от гори. Общо за община Белово около 51% от общата площ са канелени горски почви, на второ място са кафявите горски и планинско-ливадните почви - 31%, следвани от ливадните - 13%, рендзините - 3% и канелено-подзолисти - 2%. Като се има предвид, че 85% от

канелените горски почви са плитки, недоразвити и на много места с проявена ерозия, то само около 21-22% от почвения потенциал е с много добри качества. Останалата част в случаите на затревяване могат да се използват ефективно като пасища и ливади.

Територията на община Белово е бедна на горивно-енергийни ресурси и рудни изкопаеми. С по-голямо значение са нерудните полезни изкопаеми - варовици и особено доломитът, който е важна суровина за стъklarската промишленост. В експлоатация са две големи кариери североизточно и западно от гр. Белово. Добиват се и варовици за производство на вар и инертни строителни материали.

История

Първите следи от човешки живот около Белово са датирани към неолита. Открити са няколко селища от VI — III хилядолетие пр. н.е., крепости и останки от десетки селища от различни исторически епохи, като археологическите обекти доказват богатото историческо минало на района. Открита е куполна тракийска гробница от дялани камъни, която се е издигала в купол с диаметър 5,30 метра. Легендите свързват името на полумитичния Орфей с беловския край.

Археологически обект от VI век са останките от разположената на около 1,5 км южно от с. Голямо Белово на връх „Свети Спас“ (Спасовица) църква, известна като Беловска базилика.

През цялото средновековие районът е един от центровете на героична борба за отстояване на българската народност и държавна независимост. Най-ярката страница в тази борба е героичната съпротива на крепостта Раковица срещу турското завоевание през 1378 г. През тежките векове на робството беловският край, със своите непристъпни планини и гори, се формира като един от центровете на хайдушкото движение. Особено след масовото помохамеданчване на българите в Родопите /1666-1669/, тук са се подвизавали четите на легендарните войводи: Секул, Страхил войвода, Сирма войвода и др. По време на Възраждането Голямо Белово се оформя като икономически и духовен център.

От този период е трикорабната едниапсидна базилика с притвор, наос, хор и олтарно пространство. Построена през периода 1806 - 1813 г. Изографисана е

през 1844 г. от самоковеца Петраки Костович. Изключително произведение на възрожденската дърворезба е иконостасът - изработен от майстори от Банско - Разложката дърворезбарска школа. Част от иконите от царския ред на иконостаса е нарисувал Христо Димитров /баща на Захари Зограф/. Самият град Белово възниква през 1869 г. Прокарването на железопътната линия предопределя и неговото бъдеще. Първоначално то е било временно селище за работниците на барон Хирш, който е добивал в този край дървен материал за строежа на железния път. Във връзка с това непрекъснато възниквали складове и ханове и от околните села, и от по-далечните краища на България заприиждали заселници. Първата къща е построена през 1884 г. от хаджи Кузо Хаджиангелов. Неговият пример е последван и от много голямобеловци, които поради бързото разрастване на индустрията около железопътната гара намират тук отлични условия за поминък. Основите на днешния град Белово са поставени на сегашното място още преди започване на строителството на ж.п линията Цариград - Белово от Баронхиршовата компания. Линията е открита за експлоатация през 1873 г., а Голямо Белово и беловският край се превръщат в най-крупния център на дърводобив и дървопреработване на Балканите.

Макар и само с едновековна история, Белово е град с богато революционно и историческо минало.

До 1966 г. се нарича Гара Бельово и е селище от градски тип от 1964 г. Белово става град от 26 декември 1968 г. с Указ на Държавния съвет на Народна Република България, когато към него е присъединено село Малко Белово. През 1977 г. става общински център.

2.1.2. Състояние на местната икономика

В Областната стратегия на област Пазарджик за 2005 - 2015 г. община Белово е определена като район в индустриален упадък и изостанал планински район, поради което община Белово следва да предвиди конкретни мерки и задачи.

2.1.2.1. Земеделие

Територията на цялата община притежава благоприятни условия за развитие на земеделие и особено на животновъдство. Климатичните ресурси на общината предлагат широки възможности за стопанско използване. Данните сочат, че земеделието в региона на община Белово не може да бъде приоритетен отрасъл предвид природните дадености, за разлика от по-голямата част от общините в Пазарджишка област. Това се дължи на предимно планинския характер на релефа на община Белово. Общината разполага със сравнително малко обработваема земя. Разпределението на земята по фондове е следното:

- Селскостопански фонд - 26,1%
- Горски фонд - 66,3%
- Фонд населени места - 1,9%

На фона на тези данни е необходимо да се направи добър анализ на наличните природни дадености и се насочат усилията към най-рационално използване на наличния селскостопански фонд, в сферата на алтернативно и биологично земеделие, билкопроизводство, трайни насаждения.

2.1.2.2. Горско стопанство

По данни на ТП ДГС „Белово“ от 2005 г. до 2012 г. на територията на общината са залесени 905 дка гори. Полезащитни горски пояси и обезлесени територии няма. Липсват и обособени ловни стопанства.

Таблица 3: Горски фонд

ГСУ	Рекреативни гори [ха]	Зелена зона [ха]	Пожароопасни гори [ха]
Белово	107.2	44.9	7004.8
Сестримо	653.7		2992.8

Габровица	1489.5		4989.7
Момина клисурa		46.6	
Чавдар	537.4		6485.6
Общо	2787.8	91.5	21472.9

Горите с дървопроизводствени и средообразуващи функции на територията на община Белово са общо 19646.1 ха. Залесените площи, представени по землищата са както следва: гр. Белово – 10333.8 ха; с. Момина клисура – 1792.0 ха; с. Сестримо – 4162.5 ха; с. Габровица – 2147.7 ха; с. Дъбравите – 528.9 ха; с. Мененкьово – 118.0 ха и с. Аканджиево – 563.2 ха.

Наличието на гори със стопанска категория на територията на община Белово се оценява като значителен потенциал за развитие на мащабно производство на дървесина и недървесни горски продукти. Същевременната близост на урбанизирани територии и утвърдени територии за отдих изисква с ОУПО да се осигури опазване и поддържане на защитните и специалните категории горски територии като основен средообразуващ фактор, чрез възпроизводството и устойчивото им развитие и многоцелевото ползване в интерес на собствениците и обществото, като въведе правила и нормативи за устройството и опазването им.

2.1.2.3. Промисленост и логистика

Акцент е поставен върху развитието на логистични центрове като възможност за осигуряване на повече работни места. За това се предвижда широк набор от мерки, вкл. стимулиране форми на публично-частно партньорство, участие с общинска поземлена собственост и пр. Като приоритетни, освен логистиката, са посочени екологично чистите производства .

Заявените намерения и реализации през последните години очертават териториите, привличащи инвестиционните интереси в сферата на производствените и складови дейности.

Горните обстоятелства предопределят набор от изисквания към ОУПО. Той трябва да предложи пространствената организация на приградски и главно междуселищни производствени територии за малки и средни предприятия, предимно за екологично чисти подходящи подотрасли, целящи стабилизиране на работната сила на селата. За целта е необходимо ОУП на общината:

- да определи по местоположение и разновидност редица локализации, като в отделни случаи може да се посочи и отраслов профил на територията, с оглед съблюдаване на изисквания от санитарно-хигиенно естество. За осигуряване на условия за провеждане на общинската политика, месторазположението може да бъде съобразено с наличието на поземлени имоти - общинска собственост;
- да се предвидят територии за нови логистични центрове, индустриални паркове и технопаркове;
- да се предвидят територии за търговски центрове, разположени в извънурбанизираната територия;
- новопредвидените урбанизирани територии, предназначени за производствени и складови дейности, да съобразят вече настъпилите промени на предназначението на земеделски земи. Да се ограничи до максималната възможна степен включването на висококатегорийни земеделски земи
- при наличие на наднормен шум или замърсяване на въздуха, с Правилата за прилагане на плана да се изисква от последващите подробни устройствени планове обектите да се ситуират така, че необходимият сервитут да бъде в обхвата на промишленото съсредоточие;
- да осигурява пряка връзка с републиканската пътна мрежа, без преминаване през населени места или селищни образувания за отдих
- да предвижда при необходимост изолационно озеленяване.

Икономиката на община Белово в голяма степен се определя от икономиката на област Пазарджик и от националната икономика. Няма голям смисъл общинската икономика да бъде самостоятелна единица на изследване. Защо?

Защото търсенето и предлагането на голяма част от местната продукция се определя от фактори, външни за общината. Продукцията на големите работодатели в общината: Каскадата от ВЕЦ Белмекен – Сестримо, завода за хартия Белана, Завода за импрегниране на траверси се продава извън общината. Търсенето се определя от динамиката на националната икономика, не на местната. За тях община Белово е малък пазар и той не влиза в сметките им. Дори липсата на квалифицирани специалисти не е съществен проблем, защото в радиус около 40 км. има множество населени места, които са потенциален източник на работна ръка. Когато се фокусираме върху общинската икономика рнскуваме да изпуснем съществени фактори, които в голяма степен определят динамиката на общинската икономика и да придадем твърде голяма тежест на локални фактори като местоположение или изобилие от някакъв ресурс, например гори, пасища. Тези ресурси са ценни в контекста на развитие на националната икономика и възможностите за продажби извън малкия общински пазар.

Общинската администрация проведе анкета сред дребните предприемачи на територията на общината. Целта на анкетата е да се отцени текущото състояние на малкия бизнес и перспективите в близко бъдеще.

На анкетата отговориха 28 респондента. Над 90 процента от анкетираните реализират продукцията си в общината и имат по-малко от 50 заети в предприятието. За размерите на Белово извадката е представителна за проблемите и очакванията на малкия бизнес.

Намаление на продажбите през последните три години са посочили 71 процента, 14 процента са посочили увеличение на продажбите и 14 процента са посочили постоянни продажби. Сумата е по-малка от 100 процента поради закръглянето към цяло число. Намалението на продажбите е довело до намаляване на персонала през последните три години в 75 процента от малките фирми.

Анкетата потвърди очакването, че малкият бизнес е много чувствителен към местната икономика. Високата безработица, както и значителното намаляване на населението, свива местното потребление. Трябва да подчертаем, че голяма част

от проблемите на малкия бизнес се дължат на фактори, външни за общината и за областта. През последните няколко години ние сме свидетели на невиждано до сега монетарно стимулиране на икономиките на САЩ, Япония, Европа. Централните банки щедро рефинансираха банковата система, за да не се срине кредитирането на бизнеса. Поради Валутния съвет България няма парична политика. Българската народна банка не може да печата пари, не може да оздрави балансите на здравите банки, които са състоятелни, но имат ликвидни проблеми. Кредитът към нефинансовия сектор изтънява и безработицата расте, защото липсват инструментите на паричната политика за противодействие на кризата. Това са дадености, които общината не може да промени. Разграничаването на външните от вътрешни фактори на икономическо развитие е необходимо условие за формулиране на реалистични цели и приоритети на общинския план за развитие.

Какво може да направи общината, за да смекчи кризата и да стимулира местната икономика? Частично отговорът на този въпрос се съдържа в трудностите, които посочва малкият бизнес. Около половината от анкетирания са посочили слабото търсене на продукцията им като основен проблем на бизнеса им. Другата половина са посочили лошата инфраструктура и ниската квалификация на хората. На въпроса какво ще стимулира бизнеса в общината 58 процента са посочили по-добра инфраструктура и 42 процента – образовани хора и развитие на информационните технологии.

Според малкия бизнес това, квалификацията и качеството на инфраструктурата е не по-малко важно от крайното търсене. Общинската администрация няма инструменти да увеличи потребителското и инвестиционно търсене в общината. Но може да повиши качеството на инфраструктурата и на квалификацията на хората. Това, което казва малкият бизнес е, че инвестициите в човешки капитал (знания, умения) е не по-малко важно от инвестициите в пътища, ВиК, обществени сгради. Трябва да се подчертае, че малкият бизнес в община Белово не е високотехнологичен: дърводобив, търговия на дребно, дървообработване. Но дори и за този бизнес е важно наетите да са с добра квалификация. Това подсказва, че инвестиционната програма на общината през

периода 2014 – 2020 г. трябва да е добре балансирана между инвестиции в инфраструктура и в човешки капитал. Разумното използване на оперативните програми и другите европейски програми може да се окаже полезен инструмент за стимулиране на местната икономика.

Таблица 4: Резултати от анкетата на предприемачите

	увеличиха	намаляха	без изменение
Продажбите през последните три години:	14.3%	71.4%	14.3%
Наетите през последните:	3.6%	75.0%	21.4%
	квалификация	инфраструктура	слабо търсене
Основни трудности пред Вашето предприятие	26.7%	23.3%	50.0%
Какво ще стимулира бизнеса в общината?	35.5%	58.1%	6.5%

Собствените приходи на общината (местни данъци, неданъчни приходи и изравнителна субсидия за местни дейности) са около 2 млн. лева годишно. Срещу тези приходи стоят разходи за повече от 5 млн. лева. Сравнително малкият относителен дял на собствените приходи показва голямата зависимост на общината от трансферите от централния бюджет.

Собствени приходи	2012	2013	2014
			1 полугодие
1. Данъчни приходи	209,163	272,553	6,860
2. Неданъчни приходи и помощи	1,045,412	1,395,583	765,250
в това число			
- приходи от собственост	64,182	246,646	184,531
- приходи от продажба на земя	63,535	190,830	12,464
3. Обща изравнителна субсидия и други трансфери за местни дейности	506,100	511,200	503,975
4. Общо разходи	5,366,910	5,053,016	2,612,723
5. Относителен дял на собствените приходи в общите разходи	32.8%	43.1%	48.8%

Това, което смекчава зависимостта на общината от централния бюджет, е увеличаване на приходите от собственост. Община Белово е сравнително бедна на земеделска земя поради близостта до три планини: Средна гора, Рила и Родопи. Повече от 60 процента от територията е горски фонд. Но общината разполага с много добри възможности за планинско земеделие и животновъдство.

Поради сравнително малкия размер на обработваемата земя община Белово не може да разчита на приходи от продажба на земя в дългосрочен план. По-реалистично е да се опита да увеличи приходите от наем на земята.

В близка перспектива ще растат разходите за социални услуги поради увеличаване на броя на възрастните хора в общината. Устойчивото решение на проблема социални услуги предполага увеличение на собственият приходи, за да не расте общинският дълг.

2.1.2.4. Търговия и услуги

Дейностите, съставляващи сектора, естествено се вписват сред онези, които определят развитието на община Белово, доколкото:

- обогатяват стопанския потенциал на общината и осигуряват допълнителни работни места;
- осигуряват повишаване качеството на живот на населението, респ. допринасят за стабилизирането на селищната мрежа и балансираното развитие на отделните части на територията чрез обогатяването си в териториален план и като асортимент.

Трябва да бъдат осигурени условия за реализация на развитието на сектора, като се предложи подходяща пространствената организация чрез посочване на локализации край и извън населените места за формиране на селищни образувания -средоточия за търговско и друго обслужване.

В зависимост от разположението и адресирания контингент, в тях ще се развива ежедневно и периодично обслужване или епизодично обслужване, търговия на едро и пр. Така, освен териториално насочване в зоната около

общинския център и главните комуникационни трасета, планът следва да предложи локализации и във вътрешността, с оглед подобряване на обслужването на цялата общинска територия, в частност - на малките населени места със затруднено обслужване, както и на прилежащите територии в съседни общини. Локализирането на тези дейности да се търси във връзка със средишните селища, както и в удобна близост (връзка) до прилежащите вилни зони, ваканционни селища, приемната зона на летище и пр.

2.1.2.5. Туризм

Наред със зоните за краткотраен отдих в землището на Белово и съставните селища на общината са формирани и няколко курортни ядра, в които се изграждат заведения за обществено хранене, частни вили, къмпинги, почивни станции.

Минералният извор Топлата вода се намира на 3 км от Белово край шосето за Пазарджик. Този водоизточник е познат много отдавна, но не се използва за лечебни цели. Поради по-дълбоката циркулация на водата той спада към субтерминалните извори, които имат повишена постоянна температура. Характеризира се като карбонатно-калциево-магнезиева твърда вода и с успех може да се използва за спортни и физио-профилактични закаляващи процедури през цялата година. По данни на лекари, които са наблюдавали болни, посещавали този извор в продължение на повече от десет години, се установява, че беловската минерална вода успешно лекува някои нервни болести, заболявания на кръвоносните съдове, изгаряния на кожата. Много добър ефект се получава при лекуването на някои екземи, а пиенето на водата дава добри резултати при чревни и стомашни заболявания.

Беловският минерален извор блика от родопски мрамори. Температурата на водата е 25 – 26° С. Край извора има изграден малък ресторант. Има плувен басейн и плаж, които през летните месеци се посещават от стотици младежи и девойки от Беловската, Септемврийската и Пазарджишката община.

В непосредствена близост до Топлата вода се намират много археологически и исторически обекти, древни светилища на тракийското племе беси, останки от

две крепости. Реставрирани са и землянките, използвани от партизаните на Трета възтаническа оперативна зона. Недалеч от извора е и паметникът на Петър Абаджиев, Никола Радков и други народни синове.

В районите на м. Долен Юндол (м. Яденица) и м. Ливада Бачия се оформя високопланинско курортно ядро, което с всяка изминала година привлича все повече туристи и любители на природата. Долен Юндол е разположена на 19 км от Белово в изворната област на р. Яденица. Има мек климат, изобилно течаща вода. Местността е водоснабдена и електрифицирана. Има няколко стопански сгради на горското стопанство и вила на община Пазарджик. По мнението на специалистите климатът е благоприятен за боледуващите от астма.

На 6 км от Долен Юндол се манира м. Ливада Бачия. Разположена е в подножието на вр. Балабаница. Местността представлява естествена стъпаловидно оформена поляна, заобиколена с прекрасни гори. Общата ѝ площ възлиза на около 20 ха. Тук се изгражда център за комплексен отдих. До м. Ливада Бачия се стига по шосето за курорта Юндола. От м. Долен Юндол се отделя горски път за м. Ливада Бачия.

Летовище Лакавица (Чаира) отстои на 18 км от гара Сестримо. Разположено е в голямото долинно разширение на Чаирската река. През 1928 г. до тази местност е било прокарано шосе, преминавало през красивата клисура на Крива река и я направило достъпна за масови посещения. Рождената дата на курорта обаче се поставя осем години по – късно. През 1936 г. е построена почивна станция за железничарите с 60 легла. През 1949 г. Българският ловно – рибарски съюз изгражда голяма ловна хижа. Започва и частно вилно строителство. Издигнати са и почивни станции на предприятия от Пазарджик, Русе, Пловдив и др.

По време на изграждането на ПАВЕЦ в курорта е извършено благоустрояване на централната част. Асфалтирани са пътищата, изградени са модерни общежития и жилищни блокове, търговски център с магазини за хранителни стоки и домашни потреби, работнически столове.

Околовръст курортът е заобиколен с чудесни широколистни и иголистни гори. В неговия район е създадено ловното стопанство „Чаира” с 68 000 дка силно пресечен терен, спомагащ за развъждането на полезен дивеч. Обитава се от

сърни, елени, диви свине, мечки и др. Срещат се глухари, яребици (лещарки), кеклици и др. Туристите, които ползват железопътния транспорт, могат да слезат на гара Сестримо, отстояща на 4 км от с. Сестримо и да продължат с авромобил.

Близостта до международно летище е критичен фактор за развитието на туризма. По международните стандарти, а и според практиката на туроператорите, за да може туризмът да разчита на задгранични клиенти, е крайно наложително транспортът от международно летище до зоната за рекреация да не бъде по-продължителен от 60 до 80 минути. За Белово като туристическа дестинация по този критерий отговарят летищата в столицата София и в Пловдив.

2.1.3. Социално-демографска оценка и заетост на населението

Община Белово се състои от 8 населени места:с. Аканджиево, гр. Белово, с. Габровица, с. Голямо Белово, с. Дъбравите, с. Мененкьово, с. Момина клисура, с. Сестримо /Фиг. 1/.

Територията на община Белово възлиза на 346,356 кв.км. площ и представлява 7,77 % от територията на област Пазарджик.

Фиг. 1. Община Белово

2.1.3.1. Полова и възрастова структура на населението

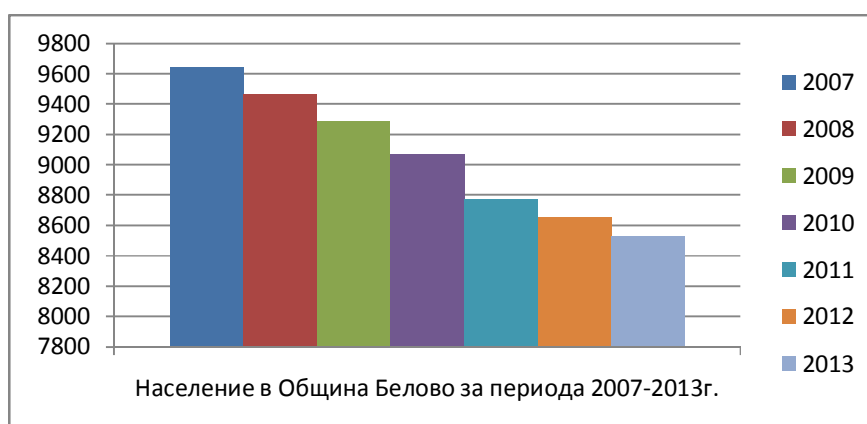
В таблицата по-долу са представени данни за населението на община Белово

Таблица 5: Население към 31.12.2013 г. на областта, общината, населени места

Област, община населени места	Население към 31.12.2013 г.
ОБЩО ЗА СТРАНАТА	7245677
Област ПАЗАРДЖИК	269287
Община Белово	8522
с. Аканджиево	433
гр. Белово	3761
с. Габровица	469
с. Голямо Белово	460
с. Дъбравите	466
с. Мененково	915
с. Моминакписура	879
с. Сестримо	1139

Данни :ТСБ Пазарджик

Фиг. 2.: Население на община Белово за периода 2007 – 2013 г.

Данни:ТСБ Пазарджик

Видно от представената графика /Фиг. 2/ община Белово не прави изключение от общата за страната статистика за намаляване числеността на населението. Причини за това са намалената раждаемост и устойчивото нарастване на смъртността. Запазва се от години съществуващата трайна тенденция за намаляване на броя на населението, което се дължи основно на отрицателен естествен прираст и засилени миграционни процеси. Миграционните процеси имат временен (понякога и сезонен) характер и са свързани най-вече с безработицата в региона.

В таблиците по-долу са представени данни за страната, област Пазарджик и община Белово за живородени, смъртност, механично движение на населението, както и за естествения прираст за 2013 г.

Таблица 6: Живородени през 2013 г. за областта и общината по пол

Област Община	Живородени		
	Общо	Момчета	Момичета
Общо за страната	66578	34044	32534
Област Пазарджик	2617	1346	1271
Община Белово	57	28	29

Данни: НСИ

Таблица 7: Умирения през 2013 г. за областта и общината по пол

Област Община	2013г.		
	Общо	Мъже	Жени
Общо за страната	104345	54827	49518
Област Пазарджик	3771	2028	1743
Община Белово	139	75	64

Данни: НСИ

Таблица 8: Механично движение на населението през 2013 г. в Община Белово и по населени места

Общини Населени места	Население към 31.12.2013 г.			Заселени	Изселени	Механичен прираст	Естествен прираст
	общо	мъже	жени				
Община Белово	8522	4161	4361	24	49	-25	-36
с.Аканджиево	433	226	207	18	19	-1	-3
гр.Белово	3761	1814	1947	5	15	-10	-13
с.Габровица	469	238	231	68	116	-48	-82
с.ГолямоБелово	460	221	239	2	6	-4	-4
с.Дъбравите	466	223	243	31	51	-20	-37
с.Мененкьово	915	449	466	3	5	-2	-11
с.Моминаклисура	879	415	464	3	5	-2	-5
с.Сестримо	1139	575	564	11	0	11	-3

Данни: ТСБ Пазарджик

Периферните населени места се обезлюдяват, съществуват трайни тенденции за миграция към по-големи градове и емигриране в чужбина. В процеса на механично движение по-голямата част от мигриращото население се е насочвало към по-големи населени места.

Намаляването на населението е резултат както от отрицателния естествен и механичен прираст, намалената раждаемост, така и от застаряването на населето. В този контекст трябва да се положат усилия за повишаване броя на заселванията в общината с цел, ако не да се спре, то поне да бъде намалена депопулацията на общината.

В таблицата по-долу са представени данни за населението по населени места в общината от последното преброяване (към 01.02.2011г.). Видно е, че градското население представлява 43,99% от населението на общината, както и че населението е застаряващо.

Таблица 9: Население към 01.02.2011 г. по общини, населени места и възраст

Община Населено място	Общо	ВЪЗРАСТОВА ГРУПА																	
		0-4	5-9	10-14	15-19	20-24	25-29	30-34	35-39	40-44	45-49	50-54	55-59	60-64	65-69	70-74	75-79	80-84	85+
Белово	8891	281	296	345	425	457	487	528	580	551	664	801	791	730	525	551	503	255	121
гр.Белово	3911	139	153	160	182	215	242	251	303	261	265	341	364	317	192	185	194	98	49
с. Аканджиево	420	8	9	13	23	25	26	23	19	18	31	46	43	36	20	26	25	19	10
с. Габровица	505	10	14	23	19	30	26	15	26	30	47	46	33	39	51	41	32	15	8
с. Голямо Белово	484	9	14	13	20	19	24	31	29	27	38	44	61	52	33	26	23	17	4
с. Дъбравите	499	17	11	19	28	19	25	29	32	32	33	37	52	47	29	43	27	13	6
с. Мененкьово	935	37	41	46	54	60	47	50	51	50	76	87	52	62	58	62	59	29	14
с. Момина клисура	920	28	23	38	39	41	40	67	60	48	69	90	88	90	52	59	59	20	9
с. Сестримо	1217	33	31	33	60	48	57	62	60	85	105	110	98	87	90	109	84	44	21

Структурата на населението по пол е характерната като за цялата страна, т.е. броят на жените е по-голям от този на мъжете.

Таблица 10: Население към 31.12.2013 г. по области, общини, местоживееене и пол

Област Община	Общо			В градовете			В селата		
	Всичко	Мъже	Жени	Всичко	Мъже	Жени	Всичко	Мъже	Жени
Общо за страната	7245677	3524945	3720732	5291675	2555342	2736333	1954002	969603	984399
Пазарджик	269287	132375	136912	168024	81964	86060	101263	50411	50852
Белово	8522	4161	4361	3761	1814	1947	4761	2347	2414

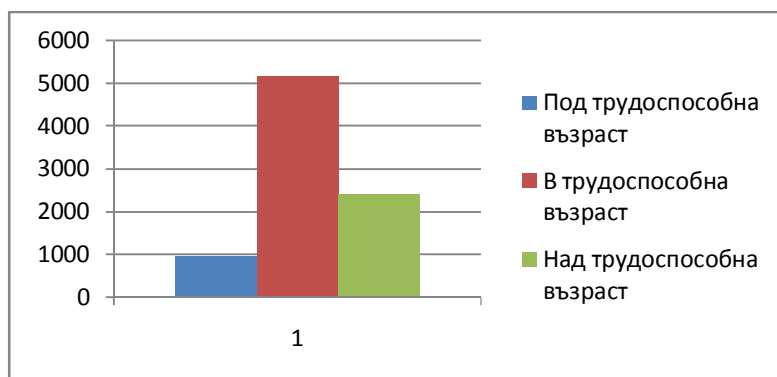
Данни: НСИ

Данните са показателни и служат за анализ и съпоставка, на база на което следва да се предприемат мерки с оглед спиране на стабилната тенденция за намаляване на населението в община Белово. Необходими са мерки в

демографската политика на общината за подобряване на социално – икономическия статус, в резултат от което ще бъде спряна тенденцията.

Съществува взаимовръзка между степента на образованост и квалификация, niskия коефициент на заетост и икономическото състояние, съответно тази връзка ще влияе върху социално – икономическото развитие на региона и в бъдеще. Необходима е периодична оценка и мониторинг на статуса на социално – икономическото развитие на общината през филтъра на демографската система, с оглед контролиране на фактора на икономически растеж и социално – икономическото развитие на общината.

На фигура 3 по-долу е визуализирана актуалната ситуация с възрастовата структура на населението в община Белово към 31.12.2013 г. Най-малък дял заема населението в подтрудоспособна възраст, а това в надтрудоспособна възраст е повече от два пъти от първата група. В бъдеще това ще създава проблеми при възпроизводството на населението в трудоспособна възраст и съответно за бъдещия трудов потенциал на общината.

Фиг. 3. Население под, в и над трудоспособна възраст в община Белово към 31.12.2013г. /Данни: ТСБ Пазарджик/

Следователно, най-голяма опасност за общината в следващите години ще бъде бързото намаляване на хората в трудоспособна възраст, тъй като в тази група ще навлизат все по-малко лица, които сега са в под трудоспособна възраст и съответно от групата на хората в трудоспособна възраст ще преминават по – голям брой лица в след трудоспособна възраст.

2.1.3.2. Етническа структура на населението

Етническият състав на населението на общината включва и малцинствени групи. **В района няма етнически конфликти.** Отделните етнически групи живеят в разбирателство, като уважат както своите традиции, така и чуждите такива.

В религиозната структура на населението различията са по-големи. Преобладава населението с източно-православно вероизповедание. Данните за вероизповеданието на населението на община Белово са представени в таблица 9.

Таблица 11: Население по вероизповедание към 1.02.2011 г. по населени места в община Белово

Община/ населеномяст о	Общо	Лица, отговорили на доброволния въпрос за веро- изповедание	Източно пра- вославно	Като- лическо	Проте- стантско	Мюсюл- манско	Друго	Няма м	Несесамо- определя м
Белово	8891	7820	7204	35	51	4	3	79	444
гр. Белово	3911	3444	3268	15	4	..	..	..	103
с. Аканджие-во	420	398	393	..	..	..	..	..	..
с. Габрови-ца	505	390	379	..	..	..	..	..	..
с. Голямо Белово	484	439	417	3	..	..	..	..	18
с. Дъбрави-те	499	483	411	..	..	..	..	3	65
с. Мененкьово	935	882	624	6	9	..	..	15	228
с. Момина клизура	920	707	678	7	4	..	..	4	14
с. Сестримо	1217	1077	1034	..	29	..	..	3	11

Данни: ТСБ Пазарджик

2.1.3.3. Икономическа активност на населението

2.1.3.3.1. Безработица и заетост

По данни на НСИ заетите в област Пазарджик са намалели с 15 процента през периода 2010 – 2012. Долу горе със същия процент е намаляла и работната сила.

Индексът на икономическа активност (сумата от заети плюс търсеци работа разделена на работната сила) е спаднала от 66 процента през 2007 г. на 64,2 процента през 2012 г. Намаляването на икономическата активност подсказва, че има много обезкуражени, които са напуснали пазара на труда защото дълго време не са си намерили работа. Намаляването на икономическата активност е индикатор за увеличаване на дългосрочната безработица.

Безработицата се е увеличила от 15.7 процента през 2010 г. на 18,3 процента през 2012 г. Безработицата в националната икономика се е увеличила от 6.8 на 12.3 процента за същия период. Безработицата в Пазарджишка област е значително по-висока от средната за страната.

Брутната добавена стойност се е увеличила със 17,3 процента между 2009 и 2011 г, по текущи цени. Това увеличение е значително по-голямо от средното за националната икономика увеличение на добавената стойност от 11 процента. Динамиката на брутната добавена стойност е в конфликт с високата безработица в региона. Не е ясно как става така, че брутната добавена стойност и безработицата се увеличават едновременно. Натрупаната инфлацията преди този период от време е 7 процента на национално ниво. Трудно можем да си представим, че в Пазарджик цените ще се увеличат два пъти по-бързо и по тази причина брутната добавена стойност е намаляла в реално изражение.

Най-вероятно конфликтът в данните се дължи на две причини. Първата е в ниското качество на статистическите данни за обема на производството и инфлацията. Втората причина е, че брутната добавена стойност не е добър измерител на икономическата активност в региона. По-добрият измерител е брутният регионален продукт. Брутната добавена стойност измерва продукта, създаден от предприятията на територията на региона. Регионалният продукт измерва продукта, създаден от предприятия, които са собственост на резиденти в

региона. Доходите, създадени от резидентите, остават в региона. Доходите, създадени от нерезиденти, излизат от региона. Например голяма част от доходите, създадени от голямото предприятие Тракия Папир се утаяват по сметките на собствениците на предприятието, които живеят извън региона. В Пазарджишка област остават само заплатите на заетите, които живеят в областта. В община Белово се намира най-голямата каскада от водно-електрически централи Белмекен –Сестримо. Но доходът от дейността на централите отива по сметките на НЕК. В общината остават само заплатите на наетите, които живеят в община Белово. Наличието на големи предприятия на територията на региона не означава, че доходите на предприятието остават в региона.

Таблица 12: Брутна добавена стойност и безработица

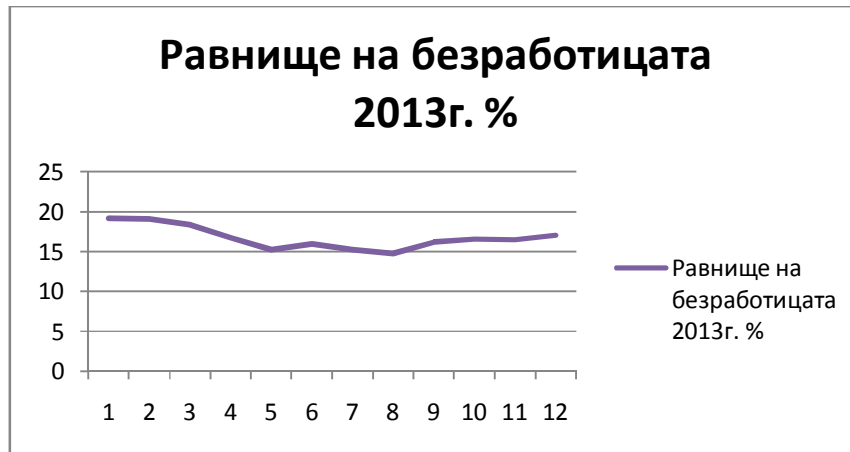
	2009	2010	2011	2012
Брутна добавена стойност – национална икономика	58,695	60,716	65,174	67,077
изменение в проценти		3.4%	7.3%	2.9%
Брутна добавена стойност - Пазарджишка област	1350.0	1549.1	1584.1	
изменение в проценти		14.7%	2.3%	
Коефициент на безработица - национално ниво	6.8	10.2	11.3	12.3
Коефициент на безработица - Пазарджишка област	15.7	18.3	18.5	.....

Източник: НСИ

Голямата безработица в региона подсказва, че кризата от 2009 г., която започна като ипотечна криза в САЩ и бързо обхвана Европа, още не е отминала. Нещо повече, безработицата е висока и не намалява. Това означава, че кризата дори се задълбочава.

Нивата на безработица в община Белово за 2013 г. и за изминалите месеци на 2014 г. са представени съответно с фигура 4 и 5 по-долу, а броят на безработните по месеци за двете години са представени съответно в таблици 13 и 14.

Фигура 4: Нива на безработица в община Белово по месеци за 2013г.

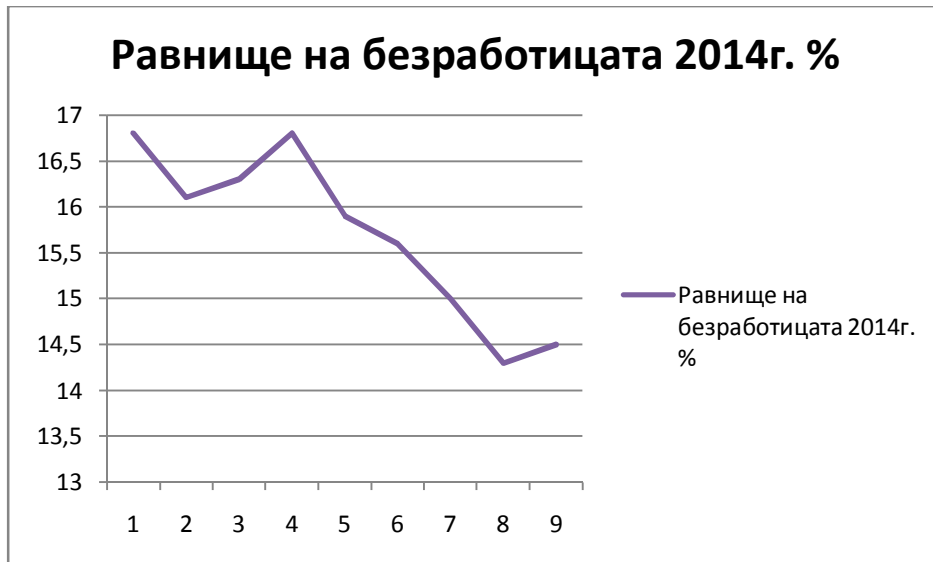
Данни: ДБТ гр. Септември

Таблица13: Пазар на труда за 2013 г. В регионална Дирекция "Бюро по труда" – Септември

Показател	Мярка	Община Белово											
		януари	февруари	март	април	май	юни	юли	август	септември	октомври	ноември	декември
Регистрирани безработни лица	Бр.	757	753	726	664	604	633	605	586	638	654	653	677

Данни: ДБТ – гр. Септември

Фигура 5: Нива на безработица в община Белово по месеци за 2014 г.

Данни: ДБТ гр. Септември

Таблица 14: Пазар на труда за 2014 г. В регионална Дирекция "Бюро по труда" – Септември

Показател	Мярка	Община Белово								
		януари	февруари	март	април	май	юни	юли	август	септември
Регистрирани безработни лица	Бр.	662	634	644	664	629	618	591	563	574

Данни: ДБТ гр. Септември

2.1.3.4. Образование

На територията на общината функционират три училища - СОУ „Ал.Иванов-Чапай”, гр. Белово, ОУ „Отец Паисий”, с. Сестримо, ОУ „Отец Паисий”, с. Мененкьово.

Функциониращите детски заведения в общината са две–ОДЗ „Щурче”, гр. Белово и ЦДГ, с. Сестримо. В таблицата по-долу са представени данни на НСИ за учебната 2013/2014 г.

Таблица 15: Детски градини, деца, педагогически персонал, места и групи в детските градини в общината през учебната 2013/2014 година

Община	Детски градини	Деца		Места		Педагогически персонал		Детски групи
		общо	В т.ч. момичета	общо	На 100 деца	общо	В т.ч. детски учители	
Белово	2	220	104	222	100,9	18	17	10

Таблица 16: Паралелки, училища, учители, учащи и завършили в общобразователни и специални училища през учебната 2013/2014 година в общината

Община	Училища	I – IV клас				V – VIII клас				
		Паралелки	Учители	Учащи		Паралелки	Учители	Учащи		Завършили
				Общо	В т.ч. жени			Общо	В т.ч. жени	
Белово	3	10	14	225	118	9	25	243	119	48

Данни: НСИ

Таблица 17: Паралелки, учители, учащи и завършили в общобразователни и специални училища през учебната 2013/2014 година в община Белово

Община	IX – XII клас				Завършили
	Паралелки	Учители	Учащи		
			Общо	В т.ч. жени	
Белово	5	11	121	71	20

Данни: НСИ

2.1.3.5. Здравеопазване

Мрежата от здравни заведения за доболнична медицинска помощ в община Белово се състои от:

- МЦ „Хигия” - гр. Белово;
- 3 амбулатории за първична здравна помощ.

На територията на община Белово работят седем лекари, регистрирани на индивидуална практика, от които 4 работят в гр. Белово, а другите 3-ма обслужват населението от селата, влизащи в територията на община Белово:

- 1 лекар – с. Сестримо и с. Габровица;
- 1 лекар – с. Момина клисура;
- 1 лекар – с. Мененково.

В общината работят и 6 стоматолози на частна практика. Спешната медицинска помощ се извършва от специализирано звено на пряко подчинение и контрол на ЦСМП гр. Пазарджик.

Сградата на медицинския център в гр. Белово е сравнително нова, строена специално за тази цел, с достатъчна площ и много добра функционална структура. Тя функционира като такава от 1993 год. Осигурени са оптимални условия на лекарите да извършват дейността си, в т.ч.: кабинети, манипулационни зали, кабинети за детски и женски консултации. В медицинския център са разкрити също клинична лаборатория, специализирани кабинети,

физиотерапевтични зали, помещение за звеното за спешна медицинска помощ, както и кабинет по функционална диагностика.

Сградата е общинска собственост.

За подобряване на здравното обслужване на община Белово са привлечени специалисти и са сключени договори със следните такива: кардиолог, гастроентеролог, ендокринолог, ортопед-травматолог, физиотерапевт, офталмолог (очен лекар), хирург и невролог. Медицинският център разполага с ценни и необходими дълготрайни активи / стоматологични столове “Юнитер” – Сирона, електрокардиографи, стерилизатори, гинекологични столове, сонолат SU 250 с линеен трансдюсер, електронен трансдюсер и видеопринтер, скиоскоп, офталмоскоп, биомикроскоп, ехограф, ендоканален ЕКГ, физиотерапевтичен апарат, ренгенов апарат, дефибрилатор, дейонизатор, цистоскоп / и др.

2.1.3.6. Културно наследство и културен живот

Районът е с много богат природен и културен потенциал, което допринася за развитието на икономиката в него и дава възможност за развитие и на специализирани туристически дейности (селски и екотуризм, културно-исторически, зимен, балнеоложки и т.н). Значителна част от природното и културно-историческо наследство на района предстои да бъде експонирано и комерсиализирано, което определя развитието на туризма като приоритетно направление за определени селища в общината.

На територията на община Белово са регистрирани редица исторически паметници. Голям интерес за културното наследство на Беловския край представлява с. Голямо Белово, където 80 % от жилищния фонд е изграден през епохата на Възраждането. Над 50 къщи са обявени за паметници на културата, а от четирите църкви се откроява “Св. Георги” със своята уникална дърворезба.

Наред с материалната култура в Беловския край се е създавала и висока духовна култура. Голямо Белово е един от старите просветни центрове в българските земи. През XVIII в. са съществували няколко килийни училища, от

които и първото в България, а през 1806 год. е създадено обединено училище в двора на църквата “Св. Георги”.

Днес във всяко селище от общината построените читалищни сгради са средища на културния живот. Читалищата и библиотеките в община Белово се намират в селищата гр. Белово; кв. Малко Белово; кметство Мененкьово; кметство Дъбравите; кметство Момина клисура; кметство Сестримо; кметство Габровица; кметство Аканджиево; кметство Голямо Белово.

Библиотеките в община Белово притежават фонд от 105 620 тома. Забелязва се една тенденция на отлив от тези средища на духовност и култура. Като цяло всички библиотеки в общината имат проблем със сведения до минимум абонамент, както е и с предоставянето на качествени информационни услуги. Наличната база в общинските читалища е стара и трудна за поддържане.

Нужна е не само общинска политика в тази насока. Необходими са средства както за ремонт, за обновяване на библиотечния фонд, така и за модернизация. Оборудването на компютърни кабинети в училищата следва и може да се съчетае и с оборудване на всички читалища с един или два компютъра и интернет . Това неминуемо ще привлече младите хора към читалищните сгради .

На територията на гр. Белово съществува една музейна сбирка, чиято сграда е в добро състояние. Сградата на музея е построена през 1895 г. от белгийски и италиански специалисти. В сградата е разположена картинна галерия с десетки произведения на известни майстори. Поставено е началото на научна историческа библиотека с над 5000 тома научна литература, като е събран и значителен документален снимков архив.

2.1.3.7. Спорт

Природните дадености и съществуващата материална база са добра предпоставка за развитие на спортно – туристическата дейност, екотуризъм и други видове туризъм на територията на община Белово.

Наличните дадености: Базата “Ливада Бачия”, курортът “Чаира”, “Долния Юндол” /Яденица/, язовир “Белмекен”, “Топлата вода”, “Чапаеви котли”, Куртово и други подобни обекти, са с много големи и все още недостатъчно използвани и рекламирани възможности за отдих и туризъм.

На 2 км. от гр. Белово се намира Беловският минерален извор “Топлата вода” . Този извор е един от най- големите по дебит в страната. До него е построен и плувен басейн. Плувният комплекс включва:

- терен с обща площ – 10 000 кв.м;
- плувен басейн с размери 25/50 м и дълбочина 1,80 до 2,20 м, с общ обем от 2035 м³;
- детски плувен басейн с форма на полукръг с размер 10 м и обем 126 м³;
- други инфраструктурни подобекти: хигиенни душиове, съблекални, тоалетни;
- езеро (рибарник) с полуостров с площ 14 500 кв.м.

Минералният плаж е електрифициран с локални ел. инсталации за сградите и районното осветление. Обектът се захранва от извор “Баните”.

Наличният водоизточник и изградените съоръжения на обекта обуславят използването на същите за краткотраен отдих, рекреационни дейности, развлекателни, спортни и увеселителни мероприятия.

Плувният комплекс може да се посещава от около 500 души дневно през активния летен сезон.

До 1998 год. плувният комплекс е експлоатиран на базата на наемни договори с частни фирми. От средата на 1998 год. обектът е със статут на общинска собственост и отдаден на концесия .

В гр. Белово са изградени един стадион, комплекс от спортни площадки, зала за волейбол и два физкултурни салона.

В община Белово активно работят следните спортни дружества:

- ФК „Марица” - Белово
- ФК „Ботев” - с. Момина клисура
- ФК „Марица” – с. Мененкьово

В община Белово функционира едно от най- старите туристически дружества в този регион на България – ТД “Алабак”. То организира походи, излети, екскурзионни летувания и редица други интересни мероприятия.

2.1.4. Инфраструктура

2.1.4.1 Транспортна инфраструктура

Пътна мрежа

Териториалното разпределение на пътищата от висок ранг е от решаващо значение за мобилността на населението и транспортната достъпност до услуги от високо качество.

Територията на община Белово е с добра степен на транспортна съоръженост и удовлетворява като количество настоящите □ потребности. Агенция „Пътна инфраструктура“ (в частност ОПУ Пазарджик) стопанисва на територията на община Белово общо 40.743 км републикански пътища както следва:

- I-ви клас: Път I-8 „София – Пловдив“ от км 147+750 до км 168+356 – 20.606 км;
- III-ти клас: Път „Юндола – Белово“ от км 5+909 до км 26+050 – 20.137 км.

Пътищата от високите класове не са изчерпили пропускателната си способност, като пътищата от трети клас са с голям резерв от пропускателна способност. По-голямата част от пътната мрежа в общината е изградена с асфалтова настилка, но немалка част от нея е в недобро техническо състояние. Състоянието на транспортната мрежа на общината, установените проблеми и предстоящото развитие на пътните връзки на регионално и национално ниво, мотивират следните изисквания:

- да се потърсят подходящи локализации на дейностите, обслужващи пътната инфраструктура на коридора и трафика по него;
- да се съобразят и адаптират при необходимост предвижданията за усъвършенстване и доизграждане на пътната мрежа, заложените в предходни планове и проекти.
- да се осигурят допълнителни връзки на локалната с републиканската пътна мрежа;

- да се предвидят общински пътища, дублиращи пътищата от републиканската пътна мрежа с цел обслужване на имотите;
- да се предложи рационализиране на съществуващата пътна мрежа в общината, както и на връзките със съседни общини чрез изграждане на нови трасета и/или промяна в класовете на съществуващи;
- да се предвидят обходи на всички населени места, през които преминават пътища от републиканската пътна мрежа.

Железопътна мрежа

През община Белово преминава железопътната линия по направление СЕ-70, свързваща Европа с Азия, осигуряваща железопътна връзка на селищата в област Пазарджик и с населени места от другите области в региона, страната и света. Движещите се влакове за пътнически превози са бързи (спиращи на гарата само в общинския център гр. Белово) и пътнически – спиращи на спирките при населените места с. Сестримо, с. Момина клисура, спирка Побит камък.

Въздушен транспорт

На територията на общината няма действащи граждански или селскостопански летища. Гражданско летище функционира в гр. Пловдив.

2.1.4.2. Водопровод и канализация и пречистване на отпадните води

Всички населени места в общината и стопански локализации са с изградени водопроводни мрежи и водоеми и са осигурени с необходимите за настоящото им функциониране водни количества. Водоснабдени са предимно от местни водоизточници - някои гравитачно, а други чрез помпени станции.

Проявяващият се през лятото недостиг от вода в редица селища се дължи на използване на питейна вода за поливане в дворовете. Осигурените водни количества не съдържат резерви за бъдещо развитие в населените места на нови дейности (животновъдство, преработка на селскостопанска продукция и други производствени дейности, потребяващи питейна вода).

Чистотата на питейната вода от местните водоизточници, е застрашена от обилни валежи и наторяване с естествени и изкуствени торове. Заплаха за чистотата на изворната вода са и поливните ями в случаите, в които изворите се намират в долини, разположени под съответните селища.

По-голяма част населените места на общината не са канализирани. От гледна точка на директиви № 91/271/ЕЕС и 98815/ЕЕС, които изискват канализиране и пречистване на отпадъчните води в съответствие с нормите до 2007 г. на населените места с повече от 10 000 ж. и до 2014 г. на населените места с повече от 2 000 ж., състоянието на общината засега не е в отклонение от изискванията. Актуалните нужди на населението и стопанските дейности на територията на община Белово са осигурени с необходимата им по количество и качество питейна вода от местни водоизточници.

В преобладаващата си част населените места (и останалите урбанизирани територии) не са канализирани. Широко се използват поливни ями. Пречистените отпадъчни води от стопанските дейности се отвеждат в прилежащите на обектите дерета. Има случаи, в които качеството им не отговаря на нормативните изисквания, но качеството на водите в дерета засега не се наблюдава. Качеството на останалите повърхностни води - реки и язовири, се оценява като приемливо.

2.1.4.3. Електроснабдяване .

Територията на общината е обезпечена с електроенергия и с въздушни електропроводи високо напрежение. Мрежата СрН е добре развита и в добро състояние. Недобро е и състоянието на мрежата ниско напрежение - в по-голямата си част въздушна с недостатъчна преносна възможност. На територията на общината е разположена Електроразпределителна подстанция 110/20. По населени места е изградена мрежа от ТП с обща инсталирана мощност както следва:

Таблица18: Изградена мрежа от ТП с обща инсталирана мощност по населени места

Населено място	Броя ТП	Обща инсталирана мощност [KVA]
гр. Белово	24	7130
кв. Малко Белово	6	2480
с. Голямо Белово	3	900
с. Момина клисура	7	1673
с. Сестримо	8	1900
с. Габровица	2	560
с. Дъбравите	2	410
с. Мененково	3	750
с. Аканджиево	2	430
м. Белмекен	3	125
с. Чаира	1	400
м. Ливада Бачия	1	100

На територията на община Белово има изградена и въведена един ВЕИ 1300 KWв с. Сестримо и е разположено уникалното хидротехническо и енергодобивно съоръжение – каскада „Белмекен – Сестримо – Чаира“ с национално значение.

3. СЪГЛАСУВАНОСТ С ДЕЙСТВАЩИ ДОКУМЕНТИ СЪС СТРАТЕГИЧЕСКИ ХАРАКТЕР

За целите на ОПР на община Белово се предвижда да бъдат представени визия, стратегически цели, приоритети и мерки за развитие на общината.

3.1. Наднационални стратегически документи

3.1.1. Стратегия „Европа 2020“

Визията на Стратегията „Европа 2020“ да превърнем Европейския съюз в *интелигентна, устойчива и приобщаваща икономика с високи равнища на заетост, производителност и социално сближаване*, стъпва на следните три приоритета за развитие:

- ✓ **Интелигентен растеж:** изграждане на икономика, основаваща се на знания и иновации;
- ✓ **Устойчив растеж:** насърчаване на по-екологична и по-конкурентоспособна икономика с по-ефективно използване на ресурсите;
- ✓ **Приобщаващ растеж:** стимулиране на икономика с високи равнища на заетост, която да доведе до социално и териториално сближаване.

В обхвата на тези три приоритета са очертани пет водещи цели:

- ✓ Заетост за 75 % от хората на възраст 20 - 64 г.;
- ✓ Инвестиции в научноизследователска и развойна дейност - 3 % от БВП на ЕС;
- ✓ Постигане на целите „20/20/20“ по отношение на климата и енергията:
  - 20% намаляване на вредните емисии;
  - 20% възобновяеми източници на енергия;
  - 20% по-малко загуби на енергия (енергийна ефективност)

- ✓ Дял на преждевременно напусналите училище под 10 %; дял на младото поколение с висше образование от най-малко 40 %;
- ✓ Намаление на застрашените от бедност с 20 млн.

За да отговори на целите, поставени в стратегията на ЕС „Европа 2020“ българското правителство определи националните цели за изпълнението ѝ. Те са:

- ✓ Повишаване до 76% заетостта на жените и мъжете на възраст от 20-64 години;
- ✓ Увеличаване равнището на комбинираните (публични и частни) инвестиции в областта на научноизследователската и развойна дейност в рамките от 1.4% до 2% от БВП;
- ✓ Намаляване емисиите на парникови газове с 20%, в сравнение с нивата от 1990 г. и увеличаване до 16% дела на енергията от възобновяеми източници в брутното крайно потребление на енергия; подобряването на енергийната ефективност приблизително с 25% и намаляването с 50% на енергийната интензивност на БВП до 2020 година;
- ✓ Сnižаване под 11% на дела на преждевременно напусналите училище и увеличаване до 36% на дела на лицата на възраст от 30 до 34 години със завършено висше или равностойно на висше образование.

3.2. Национални стратегически документи

3.2.1. Национална програма за развитие „България 2020“

Националната програма за развитие „България 2020“ се стреми да приведе поетите ангажименти от правителството за постигане на споделените цели, заложи в стратегията „Европа 2020“ и националните приоритети, в интегрирана рамка за развитие на България в периода до 2020 г. Програмата предлага многосекторен подход и съдържа в себе си основните постановки на националната политика в различни направления.

Визията предложена в програмата поставя акцент върху *конкурентоспособността на икономиката* и върху *добрите условия за*

*пълноценна социална, творческа и професионална реализация, които следва да бъдат налични през 2020 г. За основно средство за постигане на такива условия в България е определен *интелигентният, устойчив, приобщаващ и териториално балансиран икономически растеж.**

В програмата са определени и три основни цели, към които тя следва да се стреми, а именно:

- 1) Повишаване на жизнения стандарт - осигуряване на конкурентноспособно образование, качествена заетост, социално включване, гарантиране на достъпно и качествено здравеопазване;
- 2) Осигуряване на качествена и здравословна околна среда и на оптимални условия за развитие на икономиката чрез изграждане и поддържане на инфраструктура;
- 3) Повишаване на конкурентоспособността на икономиката - осигуряване на благоприятна бизнес среда, прилагане на иновативни решения и повишаване на ресурсната ефективност.

За постигане на така идентифицираните три цели са предложени пакети от мерки, насочени в осем основни приоритетни направления:

- 1) Подобряване на достъпа и повишаване на качеството на образованието, обучението и работната сила, включително: съвременно и адаптивно образование спрямо нуждите на пазара на труда, качествени и ефективни здравни услуги;
- 2) Намаляване на бедността и насърчаване на социалното включване чрез заетост и за повишаване на доходите, устойчиви, качествени и достъпни междусекторни услуги, устойчивост и адекватност на социалните плащания, пенсионната система, насърчаване на активното стареене, създаване на условия за осигуряване на равнопоставеност на половете и осигуряване на равни възможности за хората с увреждания;
- 3) Постигане на устойчиво интегрирано регионално развитие и използване на местния потенциал чрез активизиране на специфичния потенциал на регионалните и местните икономики, устойчиви форми на туризъм,

културните и креативни индустрии, опазване и подобряване на околната среда и адаптиране към промените на климата, развитие капацитета на публичните власти за стратегическо планиране, трансгранично, междурегионално и транснационално сътрудничество, интегрирано устойчиво градско развитие, подобряване свързаността на българските региони, подобряване качеството на живот в селските райони;

- 4) Развитие на земеделието - осигуряване на хранителна сигурност, производство на продукти с висока добавена стойност при устойчиво управление на природните ресурси чрез балансирано секторно и структурно развитие на аграрния отрасъл, модернизиране и технологично обновяване на стопанствата и инфраструктурата, развитие и ускорено въвеждане на иновации, повишаване на професионалната квалификация и информираността, осигуряване на стабилни и справедливи доходи в селското стопанство, конкурентоспособен рибарски сектор, интегриран подход на контрол по цялата хранителна верига;
- 5) Подкрепа за развитие на високопроизводителна индустриална база и модерна иновативна инфраструктура, иновативна активност и научни изследвания, включително развитие на човешкия ресурс за нуждите на иновативните предприятия, изграждане на научна и иновационна инфраструктура, усъвършенстване на нормативна база, повишаване на конкурентоспособността на предприятията, участие на предприятията и научни организации в международни иновационни мрежи;
- 6) Укрепване на институционалната среда за по-висока ефективност на публичните услуги за гражданите и бизнеса чрез подобряване на институционалната среда и администрация на знанието, ориентирана към постигане на резултати и към потребителите;
- 7) Изграждане на адекватна енергийна инфраструктура, повишаване на ресурсната ефективност и намаляване на енергийната зависимост, включително енергийна сигурност на страната, потребление на 16% на енергия от възобновяеми източници, създаване на интегриран вътрешен

пазар на енергия, повишаване на ефективността на използване на ресурсите;

- 8) Подобряване на транспортната свързаност и достъпа до пазари, включително устойчива железопътна и пътна транспортна система и масов обществен транспорт, висока степен на безопасност и сигурност на транспорта, ограничаване негативното въздействие на транспорта върху околната среда и здравето.

3.2.2. Национална стратегия за регионално развитие на Република България за периода 2012-2022 г.

НССР е основният документ от системата за планиране на регионалното развитие за периода до 2022 г., и инструментът, чрез който са пренесени в национален план постановките на „Териториалния дневен ред Европа —2020“. Стратегията предлага териториално фокусирани мерки за ограничаване на засилващите се регионални различия вътре в държавата и едновременно с това сближаване с останалата част от членовете на Европейския съюз.

Дефинираната визия на НССР дава основните постановки на стратегическата част: *„Българските райони – организирани в национално и европейско сътрудничество за постигане на устойчив икономически растеж и заетост, с подобро качество на живота и съхранено природно и културно наследство“*. Желаният резултат се очаква да бъде постигнат чрез многосекторни действия, насочени в един фокус – *сближаване*.

Главната стратегическа цел на регионалната политика също е дефинирана в съответствие с тази постановка: *„Постигане на устойчиво интегрирано регионално развитие с използване на местния потенциал и сближаване на районите в икономически, социален и териториален аспект“*. За постигането на тази цел е необходимо усилията да бъдат фокусирани върху ефективно използване на специфичните регионални потенциали, засилване на конкурентните им предимства и премахване на бариерите за развитието им.

4. SWOT АНАЛИЗ

I. Силни страни 1. Добро разположение между три планини, близо до София, Пазарджик, Пловдив 2. Много добри дадености за спа туризъм: минерален извор, планини. 3. Много добри условия за планински и полупланинско земеделие и животновъдство 4. Много добри условия за добив на електроенергия от възобновяеми източници: слънце, вятър, дървесина. 5. Добре структуриран диалог между общинска администрация, бизнес и граждани. 6. Изграден капацитет на общинската администрация за структуриране и изпълнение на проекти с европейско съфинансиране.	II. Слаби страни 1. Намаляващо и застаряващо население. 2. Висока безработица и ниски доходи. 3. Слаб интерес към екологично земеделие и животновъдство от страна на местната общност.
III Възможности 1. Публично- частни партньорства в туризъм, екологично земеделие, добиване на електроенергия от възобновяеми източници 2. Производство на екологични храни с регионална търговска марка. 3. Подобряване на качеството на инфраструктурата и квалификацията с помощта на европейски програми. 4. Развитие на социалното предприемачество	IV Рискове 1. Задълбочаване на кризата на националната икономика 2. Забавяне на оперативните програми, лошо управление от страна на управляващите органи 3. Влошаване на демографията на общината, обезлюдяване

5. СТРАТЕГИЯ ЗА РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА БЕЛОВО

5.1. Стратегия и приоритети на развитие през периода 2014 - 2020

Стратегическа цел: По-високо качество на живот чрез подобряване на физическата среда и стимулиране на предприемачеството и заетостта.

Същественят икономически проблем на община Белово е високата безработица и ниски доходи. Те от своя страна намаляват потреблението, много малки фирми фалират и безработицата се увеличава. За да се излезе от тази спирала, общината може да увеличи инвестициите в подобряване на ВиК, ремонт на училища, читалища, общински пътища и др. Тези мерки имат преди всичко краткосрочен ефект. Всеки по-голям ремонт увеличава заетостта в строителството без особени изисквания към квалификацията на хората. Това увеличава доходите, повишава потреблението, създава доходи извън строителството и местната икономика расте. Когато строителните работи спрат, то се прекъсва първичния източник на доходи (най-вече заплати на строителните работници) и местната икономика отново се връща в първоначалното си състояние на висока безработица и ниски доходи.

Стимулирането на предприемачеството и на заетостта не само допълват краткосрочните ефекти от общинските инвестиции, но са далеч по-дълготрайни фактори на растеж. Ако общинските инвестиции стимулират икономиката най-вече от страна на търсенето, то предприемачеството и високата квалификация са дългосрочен фактор на предлагането на стоки и услуги и квалифицирана работна сила.

Приоритети

Приоритет 1: Инвестиции в общинската инфраструктура.

Приоритетни обекти са водоснабдяването, изграждане на канализационна мрежа и пречистване на водата.

Приоритет 2: Стимулиране на предприемачеството

Община Белово разполага с големи ресурси за развитие на екологично земеделие и животновъдство, спатуризм, производство на електроенергия от слънце, вятър и дървесина. Тези ресурси са необходимо условие за привличане на частни капитали. Стремехът е в общината да се извършва колкото се може по-дълбоко преработване на суровината. Например да се произвеждат екологични храни, а не само плодове, зеленчуци и живи животни. Също така екологичните храни да навлязат на пазара като регионална търговска марка, която да гарантира високо качество на храната и да стане разпознаваема за потребителя с течение на времето. Колкото повече преработване на суровината се извършва в общината, толкова повече доходи се създават и остават в общината.

Когато казваме предприемачество, ние включваме и социалното презприемачество. Защо?. Защото поради лошата демография броят на старите хора, които се нуждаят от грижи: лечение, почистване, приготвяне на храна, пране и др., ще се увеличава в краткосрочна перспектива. Демографската структура е много инерционна и е не може да се промени бързо, дори общинската икономика да расте. Общинските разходи за социални услуги ще растат и трябва да се помисли за тяхното намаление при същия обем и качество на услугите. Затова е разумно социалните дейности (социален патронаж, дом за възрастни хора) да се обединят в едно социално предприятие, което самостоятелно да кандидатства пред различни донори. Добре структурираните инвестиции ще намалят

чувствително разходите на предприятието (напр. енергийните разходи) и ще намалят трансферите от общинския бюджет за издръжка на дейността му.

Приоритет 3. Стимулиране на заетостта

Общината може да стимулира заетостта от страна на предлагането на работна сила като инициира различни курсове за квалификация и преквалификация. Тези курсове повишават качеството на човешкия капитал и дават по-големи възможности за намиране на работа.

Приоритет 4. Подобряване на качеството на общинските услуги с помощта на информационни технологии

Развитието на информационните технологии трудно може да се предвиди и често водят до неочаквани приложения в ежедневието. Тези услуги на администрацията, които са повтарящи се и рутинни, може да се автоматизират. Също така може да се опрости достъпът до кадастъра на общинските имоти. Това е полезна стъпка за привличане на частни капитали.

Приоритет 5. Изграждане на капацитет за структуриране и управление на сложни проекти в общинската администрация.

Способността за формулиране и управление на проекти предполага добър диалог между общинската администрация от една страна и бизнеса и гражданите от друга. Добре структурираните проекти адресират реални икономически и социални проблеми и ефектите от тяхното изпълнение са дълготрайни.

5.2. Финансови инструменти

1. Оперативни програми, съфинансирани от ЕК

Оперативните програми и Програмата за развитие на селските райони са основен инструмент за финансиране на общинските инвестиции във физически и човешки капитал. В някои случаи инвестициите са толкова големи, че са сравними с годишния бюджет на общината: напр. ВиК проекти. Без солидното съфинансиране от Структурните фондове на ЕС (до 85 процента от стойността на инвестицията) реализацията на тези проекти в обозримо бъдеще е невъзможно.

2. Други донорски програми

Европейско икономическо пространство, Америка за България и др.

3. Собствени средства и заеми

Община Белово разполага с множество активи, които може да използва като обезпечение на банкови заеми. Банковите заеми са подходящи за финансиране на проекти, които генерират доходи (или икономии на общинския бюджет), с които да се обслужва дълга.

4. Публично – частни партньорства

Публично-частните партньорства са добър инструмент за привличане на частни капитали. Община Белово може да използва добрите си ресурси за развитие на екологично земеделие и животновъдство, за развитие на спа туризъм, за производство на енергия от възобновяеми източници, за структуриране на публично-частни партньорства.

6. ИНДИКАТОРИ ЗА НАБЛЮДЕНИЕ И ОЦЕНКА НА ОПР

Системата от индикатори за наблюдение на изпълнението на общинския план за развитие е основен инструмент за проследяване на степента на изпълнение на ОПР. Тя отчита напредъка и степента на постигане на целите и приоритетите за развитие на общината по физически и финансови характеристики. Индикаторите обхващат широк набор от теми, които пряко касаят икономическото, социалното и екологичното развитие на общината и отразяващи изпълнението на мерките в плана.

За всяка приоритетна област в ОПР са избрани няколко водещи индикатора за въздействие, а за по-адекватното измерване на прогреса по приоритетните области – към всяка мярка е определен един основен индикатор, който най-пълно съответства на нея.

Измерването на напредъка на ОПР зависи от точността на началните стойности на отделните индикатори, които са определени от официални източници на информация. Определени индикатори не притежават начална стойност, което се дължи или на разминаване в данните от различните източници на информация, или поради все още липсващата система за събиране на данните. Въпреки това е целесъобразно за нуждите, както на настоящия план, така и за бъдещето обективно измерване на различни области в развитието на общината, да се разработи и поддържа информационна база за тях. Подобна база данни следва да се поддържа от общинската администрация и нейните специализирани администрации и отдели. Необходимо е активното и регламентирано взаимодействие между общинските звена и представителите на експлоатационните ведомства, териториалните подразделения на националните дирекции, неправителствения и частния сектор. Поддръжката на общинския справочник следва да бъде неразделна част от дейностите по организирането и

представянето на годишните доклади за изпълнение на ОПР, заложен в системата за наблюдение и оценка на плана.

Системата от индикатори е структурирана в две основни направления – индикатори за въздействие и индикатори за резултат, напълно удовлетворяващи „Методическите указания за разработка на Общински планове за развитие“ на МРРБ. Стратегическите цели представят желаното и възможно бъдещо състояние, докато приоритетните области представляват областите на действие и въздействие. Двата елемента изискват към тях да се приобщят различни индикатори.

6.1. Използвани източници на информация

За набиране на изходните стойности на разработената система от индикатори са използвани различни сигурни източници на най-актуална информация: НСИ – данни от текущата статистика, националното преброяване проведено през 2011 г.; Информационната система за управление и наблюдение на структурните инструменти на ЕС в България /ИСУН/; годишни отчети за извършеното от общината към съответната година и т.н.

6.2. Видове индикатори

Индикаторите за резултат се отнасят до наблюдението и оценката на изпълнението на определените приоритети и мерки за развитие на общината. По някои от мерките или приоритетите могат да се отнасят за предвидени или изпълнявани конкретни проекти с важно значение за развитието на територията на общината. Дефинираните индикатори са (по възможност) количествено измерими и осигуряват обективност по отношение на оценките и изводите за конкретните постижения при реализацията на приоритетите и мерките и постигнатото пряко въздействие в съответната област.

Индикаторите за въздействие отчитат изпълнението на специфичните и стратегическите цели и имат значение за цялостната оценка на ефективността на избраната стратегия и политика за устойчиво интегрирано местно развитие за съответния период. Степента на въздействие се отчита с количествено и/или качествено измерими индикатори за достигнатата степен в социалното, икономическото и инфраструктурното развитие на общината и с приноса на това развитие за общото развитие на региона.

7. СИСТЕМА ЗА НАБЛЮДЕНИЕ И ОЦЕНКА НА ОБЩИНСКИЯ ПЛАН ЗА РАЗВИТИЕ

За да бъдат реализирани успешно мерките и проектите, заложи в Общинския план за развитие към дадения период, е необходимо той да е синхронизиран и адаптиран към промените в общинските характеристики през годините, към които се отнася. Системата за наблюдение, мониторинг и оценка на плана има за цел да коригира отклоненията от предварително планираните дейности, като по този начин се подобри осъществяването на целите на стратегическия документ и се улесни по-нататъшното развитие на процеса. Чрез извършените наблюдения и мониторинг се цели да се предостави на управленския екип, както и на главните заинтересовани страни, ранна информация за напредъка (или липсата на напредък) по постигането на резултатите, приложението на системата от индикатори на ОПР, пълноценната координация и взаимодействие на участващите структури и успешното публично представяне на резултатите от наблюдението. Системата за наблюдение и оценка на изпълнението на Общинския план за развитие цели осигуряването на ефективно изпълнение на плана, с оглед постигане на целите за интегрирано устойчиво местно развитие и ефикасно разходване на ресурсите за реализация на планираните дейности и проекти. В този смисъл, системата за наблюдение и оценка на изпълнението на плана обхваща и Програмата за неговата реализация. По време на мониторинга ще бъдат набирани количествени и качествени данни за ежедневния процес по прилагането на стратегическия документ, като напредъкът към текущия момент се сравнява с първоначалните очаквания, за да се определят евентуалните необходими корективни действия.

7.1. Участници в наблюдението

В цялостния процес на наблюдение и оценка при спазване на принципа за партньорство участват кметът на общината, общинската администрация, общинският съвет, социалните и икономическите партньори, неправителствените организации, представителите на гражданското общество в общината.

Съгласно чл. 89, ал. 1 от Правилника за прилагане на Закона за регионалното развитие, Общинският съвет е ръководният орган за наблюдение на ОПР. В процеса на наблюдение на изпълнението на общинския план за развитие общинският съвет осигурява участието на заинтересуваните органи, организации, физически и юридически лица при спазване на принципа за партньорство, публичност и прозрачност при изпълнението му. Препоръчително е практиките за осигуряване на публичност да бъдат продължени и във времето на реализацията на плана, като се гарантират нормативните изисквания за отчетност на резултатите от ОПР.

Съгласно чл. 91, ал. 1 от Правилника за прилагане на Закона за регионалното развитие, кметът на общината организира наблюдението на изпълнението на общинския план за развитие. Основният инструмент за наблюдение и оценка на реализацията на плана е годишният доклад за наблюдението на изпълнението на общинския план за развитие, който се изготвя и внася за обсъждане и одобряване от общинския съвет всяка следваща година. Кметът въвежда и контролира процедурата за подготовката на доклада, след което предлага завършения документ за одобрение от общинския съвет.

Специализираните дирекции и отдели в общинската администрация също активно се включват в отделните етапи от разработването и изпълнението на общинския план. Те осъществяват необходимата комуникация и координация на различните нива, както и предоставят експертна помощ при подготовката на годишните доклади.

Задължително е участието на институциите, чиято задача е да предоставят нужната информация за проследяване на плана, съобразно със заложените индикатори. Използваните основни източници на информация са Националният статистически институт, Териториалното статистическо бюро, Агенцията по заетостта, различни представителни проучвания на местната администрация, неправителствени организации. Заинтересованите страни обхващат представители на областната администрация, неправителствения сектор, частния сектор, образователните и културни институции, професионалните общности, заедно с отделните жители в общината.

7.2. Дейности, свързани с наблюдение на общинския план

Според действащото законодателството в сферата на регионалното развитие кметът на общината и общинският съвет съвместно обезпечават дейностите по изработването, съгласуването и последващите реализация и наблюдение на ОПР. Двата органа осигуряват предпоставките за участието на широката общественост в работата по създаването и прилагането на плана.

Кметът организира наблюдението на конкретните дейности по реализацията на ОПР, а инструментът за обобщаване и представяне на резултатите от прилагането на ОПР, респективно неговото наблюдение, е годишният доклад.

Основният орган, отговорен за наблюдение на ОПР, е Общинският съвет. Съгласно чл. 81 от Правилника за прилагане на ЗРР, в процеса на наблюдение на изпълнението на общинския план за развитие, общинският съвет осигурява участието на заинтересуваните органи, организации, физически и юридически лица при спазване на принципа за партньорство, публичност и прозрачност при изпълнението на общинския план за развитие, осигурява координацията и разпределението на отговорностите между отделните структури от общинската администрация, изпълняващи ОПР, както и поддържане на непрекъсната комуникация с централните и местните институции. ОС утвърждава необходимите

мерки за промяна и усъвършенстване на системата за наблюдение и оценка на плана.

Компетентните органи следва да предоставят информация относно предприетите мерки за осигуряване на публичност на плана, идентифицираните проблеми и предложения за тяхното преодоляване, използваните начини за събиране на информация, функционирането на формираните партньорства. Докладът се обсъжда и приема от ОС. Съществена функция на ОС и кмета е планирането на вътрешна организационна структура, където са детайлно разпределени задълженията на специализираните общински дирекции и отдели, поддържащи процеса по наблюдение на ОПР.

Извършването на оценката е процес на преценяване изпълнението на стратегическите документи въз основа на техните резултати, въздействието им и потребностите, които са били предназначени да удовлетворят.

Оценката е дейност, с която се преценява систематично и обективно напредъка по пътя към даден краен резултат и неговото постигане. На практика чрез нея могат да се покажат последиците от миналите и настоящите действия и политики, да се обоснове изборът на политики, да се информират компетентните органи и широката общественост за разходите и ползите, свързани с различните варианти, както и да се зададе нова рамка за дебатите по наболели обществени проблеми. Оценките биват:

- **Предварителна оценка** – информация, събрана преди да започне изпълнението на даден проект или стратегия; тя спомага да се определи какво трябва да се направи и осигурява изходната точка, в сравнение с която се измерва промяната.
- **Междинна оценка** – провеждането ѝ може да бъде насрочено за периода след завършване на даден етап от проекта или стратегията, за да се види какво се е случило до момента и да се внесат корекции за следващия етап, особено когато се планира дейностите да продължат по-дълго (например две или повече години). В случай на подобна необходимост, актуализираният документ на ОПР е предвиден за разработване през втората половина на 2017 година и съобразно структурата на настоящия

документ. При този вид оценка се набляга на управленската дейност и на баланса между ресурсите на входа и непосредствените резултати. Междинната оценка се изработва от експертен екип при взаимодействие между всички заинтересовани страни, предоставящи становище за досегашните резултати от плана. Извършването на дейностите изисква екип, предоставящ нужната експертна дейност, и активно взаимодействащ със специализираните администрации в общината. Ключова роля изпълняват заинтересованите страни, предлагащи необходимата информация и своите гледни точки, заедно със специализираните институции, съхраняващи нужната статистическа информация. Кметът внася документа за обсъждане от ОС, който го одобрява и по този начин формално завършва междинната оценка. След одобрението на оценката от ОС, материалите ѝ се публикуват на интернет страницата на общината. Оценката определя дали е целесъобразно формулирането на допълнителни мерки и дефинирането на нови проекти – изработването на актуализиран документ със срок за изпълнение оставащото време от програмния период. Друга възможност е решението за актуализиране само на програмата за реализация. Изводите на междинната оценка отвеждат до евентуалната актуализация на ОПР.

- **Крайна оценка** - извършва се в края на прилагането, за да се извлекат поуки от прилагането му и от неговите резултати. Заключителният доклад по дадена инициатива може да съдържа оценка, основаваща се на сравнение между целите и това, което е постигнато.
- **Последваща оценка** – извършва се известно време след приключване на етапа на прилагането – понякога две или повече години след завършването на даден проект. При нея се разглеждат въздействието и устойчивостта, както и по-широки проблеми на реализираната политика. Резултатите от последващата оценка обикновено се използват за целите на отчетността, т.е. за да се отговори на въпроса какво е постигнато и на каква цена. Те могат да се използват и като ресурси на “входа” при разработване или изменение на следващи публични политики. При последващата оценка се

набляга на въздействието, ефикасността и ефективността на дадена политика, като същевременно се разглежда устойчивостта на постигнатото въздействие и се определят основните фактори за неговия успех или неуспех. Аналогична на процедурата за междинната оценка е процедурата за последващата оценка на плана. Такава оценка на ОПР се предвижда да бъде направена през 2021 година и представлява и финалният момент от наблюдението и оценяването на общинския план. Последващата оценка ще има за задача да даде необходимите адекватни насоки и препоръки за разработването на ОПР за програмния период след 2021 година.

- **Оценката на въздействието** (преди изпълнението) е процес на систематичен анализ на вероятните последствия от изпълнението на стратегическия план (потенциалните икономически, финансови, социални, екологични и други ефекти). Това е процес, който има за цел да предвиди и оцени всички възможни влияния и резултати, в това число и негативни. Този процес е насочен към усъвършенстване на стратегическите документи и гарантиране на обосноваването и устойчивостта на обсъжданите варианти. Свързан е с идентифицирането, предвиждането, анализирането и оценката на възможните резултати, както положителни, така и отрицателни, от прилагането на публичните политики и по-общо инициативите, заложи в стратегическите документи.

В края на периода на изпълнение на определен стратегически документ, оценката предполага да се проследят всички резултати, последствия и въздействия от проведената политика.

Този механизъм на работа следва да се доразвие през следващите години с регулярното изготвяне на **годишните доклади, междинната, последващата оценка** и евентуално **актуализацията на документа**. В годините, последващи приемането на настоящия стратегически документ следва ежегодно да се изготвя годишен доклад чрез приложената система от индикатори и използването на събраната информация от страна на специализираните дирекции и отдели в общината. След изготвянето на доклада общинската администрация има

задължението да организира публичното му представяне и разпространяване сред заинтересованите страни. Приложимите методи за дейността са публикуване на интернет страницата на общината, използване на местните медии и препращането на документа на ключовите партньори по реализацията на ОПР. Поредицата от събития следва да завърши с организирането и провеждането на публична дискусия, в която участие следва да вземат компетентните органи, заинтересованите страни и професионалните общности.

Важна част от изпълнението е актуализацията на стратегическите документи. Това предполага на база на резултатите от мониторинга и оценката да се направят необходимите промени в документа, с което да започне вторият етап от неговото изпълнение. Актуализацията позволява корекцията на плана що се отнася до заложените мерки или проекти в случай, че те се окажат неподходящи или нерелевантни към периода на неговото действие.

Актуализацията на документа следва реда за подготовка на ОПР, включително техническото изпълнение на процеса и формалните процедури по неговото обсъждане, разпространение и последващо приемане. Актуализираният вече документ логично е в продължение на изводите и решения на проблемите, описани от доклада на междинната оценката.

8. ПРИНЦИП НА ПАРТНЬОРСТВО И ОСИГУРЯВАНЕ НА ИНФОРМАЦИЯ И ПУБЛИЧНОСТ

С прилагането на този принцип се цели осигуряването на прозрачност, информираност на заинтересованите страни и участниците в процеса на формирането и прилагането на местната политика за интегрирано устойчиво развитие относно очакваните резултати и ползите за местната общност като цяло, както и да се мотивират заинтересованите страни за активно участие в процеса на реализация.

Принципът на партньорство е един от основните при разработването и реализацията на ОПР. Прилага и в съответствие с изискванията на Закона за регионалното развитие и Правилника за неговото прилагане. Съгласно същите нормативни документи кметът и общинският съвет са органите, които носят отговорност за осигуряване на информация и публичност за дейностите по ОПР. Използването на различни похвати и провеждането на разнообразни инициативи за представяне отделните етапи при разработването на ОПР пред широката общественост, и не на последно място, отчитайки техните мнения и предложения, насърчават и осмислят гражданското участие и генерират идеи за приоритети, мерки и конкретни проекти. Участието на гражданите повишава ефективността, тъй като колективното действие дава по-добър резултат, има възможност да се обсъдят конкретни проблеми, касаещи по-голяма част от населението или дори всички жители на даденото населено място, да се направят различни предложения за тяхното разрешаване и аргументи. По този начин, общинската администрация отговаря на очакванията на местните общности за включване в процеса на взимане на решения. Освен това те не са просто по-информирани, но и ще участват активно. Разбирайки проблемите и трудностите пред управлението, местните общности биват по-съпричастни и подкрепящи, постига се консенсус и

сближаване на позициите, обменят се гледни точки, информация и идеи между различните заинтересовани страни.

Друго много важно последствие от включването на широката общественост е, че по този начин решенията придобиват по-голяма обществена легитимност и по-висока обществена подкрепа. Постигането на обществена ангажираност към ОПР и припознаването на предвижданията на плана са добър шанс за неговото успешно изпълнение.

Действащата нормативна уредба разполага с добре изпитани в практиката инструменти за управление на реализацията на ОПР. Те са: годишни доклади за изпълнението на ОПР, междинна и последваща оценка на общинския план. Тези документи съдържат информация за постигнатото към определен период от време по изпълнението на ОПР, несъответствията между това, което е планирано и това, което реално се случва в общината към разглеждания период. Съгласно действащото законодателство се изисква публичното представяне на отчетите за напредъка по изпълнението на ОПР – публикуване на официалната страница на общината, както и препращането им към основните заинтересовани страни. Други основни техники за съгласуване на стратегическите документи със заинтересованите страни са провеждането на групови дискусии и семинари, дълбочинни интервюта, дни на отворените врати, изследвания, платформа за уеб консултации и др.

Препоръчително е да се прилагат разнообразни форми за насърчаване реализацията на смесени инициативи – ПЧП, както и да се работи в постоянна комуникация и взаимодействие между общинската администрация и администрациите на водещи публични органи.

Техники за съгласуване на стратегическите документи със заинтересованите страни

Техниките за съгласуване на стратегическите документи със заинтересованите страни позволяват да се създаде двустранна комуникация между управляващите и гражданите или местните общности. Този процес може да протича паралелно с процеса по информиране и гражданско участие.

Посочените тук техники могат да бъдат реализирани заедно или по отделно в зависимост от възможностите, предпочитанията и наличните организационни ресурси.

➤ *Групови дискусии и семинари*

Представяват структурирани дискусии, които включват участници, които са подбрани или на случаен принцип или в зависимост от своите социално-демографски характеристики. Груповите дискусии включват от 8 до 10 души, а семинарите биха могли да включват по-голям брой участници. Тази техника предполага свободен диалог между модератор и участници. Докато при груповите дискусии акцентът е в по-голяма степен да се чуе мнението на участниците, при семинарите диалогът е по-структуриран и елементът на предоставяне на информация е по-силно застъпен.

Изследователските цели са по-характерни за груповите дискусии, докато съществена част от целите на семинара е информиране, последвано от обсъждане и генериране на идеи.

➤ *Дълбочинни интервюта*

Дават възможността да се изследват в дълбочина предпочитанията и мотивацията, скритите механизми, които движат социалното поведение или обществените нагласи и предпочитания. Те предоставят детайлна качествена информация, която не би могло да бъде събрана по друг начин. Важно методологическо изискване е механизмът на подбор на интервюираните лица и

дефинирането на критериите, на които те трябва да отговорят. При реализация на тази техника е възможно интервютата да се разделят във времето като първата част се проведе в определен момент от процеса, а втората след значителен период от време, за да се проследи промяната и напредъка.

➤ ***Дни на отворените врати***

Чрез метод се дава достъп на граждани или членове на местната общност до институцията или общинската администрация, която обичайно в ежедневието не е общодостъпна. Дните на отворените врати дават възможност за информиране и запознаване на широката общественост с детайли от работата на отделните отдели и на общинската администрация като цяло, възможност за задаване на въпроси. Дните на отворените врати могат и дори е добре да включват визуализация, презентации, информационни материали, както и турове с добре подготвен придружител, който би могъл да разказва на посетителите важна и интересна информация, сесии с въпроси и отговори. Тази техника е подходяща дори и за отворени институции като общини и институции на централната власт, тъй като дава възможност за целенасочено информиране, както и предоставяне на интересна и любопитна информация „от кухнята на организацията“ както представяне на работата на отделните звена и ресори.

➤ ***Изследвания***

Включват малък брой затворени въпроси, които се задават на извадка от хора, за да могат да отразят мнението на местната общност. Отговорите обикновено са кратки, задават ясно алтернативи и опозициите на възможни отговори, представляват скали на оценки или времеви интервали и пр.

Те са удобен начин за ориентация в обществените нагласи, за изследване на мнения, практики, предпочитания. В някои от случаите, в зависимост от ситуацията или характеристиките на общността, класическите изследвания лице в лице се заменят с телефонни или с онлайн интервюта. Въпреки удобството, при този начин на интервюиране също трябва да си даваме сметка за извадката и представителността на изследването.

Количествените изследвания не винаги имат прогностичен характер и възможност чрез тях да се предвиди резултата, но тяхната роля е да направят

моментна снимка, която понякога може да бъде валидна за по-дълъг период от време, а понякога е валидна само за определен момент от времето.

Променящата се среда, появата на нова информация биха могли да променят картината на изследването. Възможно е също така в рамките на изследването да тестваме по какъв начин би се променило мнението на изследваната съвкупност, в случай че получи нова информация.

➤ **Платформа за уебконсултации**

Новите информационни и комуникационни технологии предоставят възможност за включване на гражданите в процеса на управление и разработване на политики, при изпълнението на програми или планиране на услуги. Платформите за онлайн консултации включват възможност за разпространяване на информация, по която местните общности да дадат своето мнение. Платформата може да бъде част от официалната уеб страница на общинската администрация или да бъде свързана с нея.

➤ **Обществени обсъждания**

Обществените обсъждания дават възможност за включване на местните общности в процеса на взимане на решения, имат както информативен характер, така и са важна стъпка от съгласуване на действията на местната власт със заинтересованите страни и включването им в процеса на взимане на решения.

9. ПРОГРАМА ЗА РЕАЛИЗАЦИЯ НА ОБЩИНСКИЯ ПЛАН ЗА РАЗВИТИЕ

9.1. Същност и цели на програмата за реализация

Заклучителният елемент от структурата на ОПР е програмата за реализация. Тя е и водещата предпоставка за реализацията на плана и неговите цели. В единство с останалите инструменти, програмата определя начините за разпределение на наличните и потенциалните общински времеви, финансови и организационни ресурси. Същността на програмата за реализация е обобщаването на подходящи проекти, продължаващи и конкретизиращи логиката на формулираните мерки от обхвата на приоритетните области. Основната цел на програмата е да бъде осигурена оперативна основа за изпълнение на плана. Изясняването на смисловите връзки между отделните мерки и следващите ги проекти, определянето на ориентировъчна финансова стойност и източник на финансиране за проектите, идентифицирането на отговорна структура и пълноценни партньори, успоредно с управлението на проектите във времето, са аспектите на основната цел.

Дефинираните и включените в състава на ОПР проекти принадлежат към определена мярка от приоритетните области на стратегическата част. Въпреки комплексния характер на редица проекти и техния принос към повече от една приоритетна област, посочена е преобладаващата им принадлежност към една от шестте приоритетни области. Ориентирането на проектите към един приоритет се въвежда заради търсенето на рационална подредба на проектите и оптимално управление и разпределение на финансовите ресурси. Ограничен брой проекти не са съотнесени към конкретна мярка, но съобразно тематичната им насоченост са включени към проектите на отделните области за въздействие.

9.2. Списък с проекти, които са реализирани в периода 2007-2014 год.

Договори с ДФ „Земеделие“, за периода 2011-2013 год.

- Договор № 13/321/01298 за безвъзмездна финансова помощ между Община Белово и Държавен фонд "Земеделие" по ПРСР 2007-2013 „Реконструкция на вътрешна водопроводна мрежа – село Сестримо;
- Договор:13/313/00143 по проект „Обновяване на туристическата инфраструктура в Община Белово, чрез дейности по основен ремонт на музейната сграда и превръщането и в посетителски център за представяне на природно и културно наследство;
- Договор 36/3/3130083, с предвидено СМР на обект: "Обновяване на туристическата инфраструктура в Община Белово, чрез дейности по основен ремонт на музейна сграда и превръщането ѝ в посетителски център за представяне на местното природно и културно наследство";
- Договор № 36/3/3210095/ 04.07.2013 год., Читалище „Св.Св. Кирил и Методий“, чрез основен ремонт на отоплителната инсталация", финансирано по мярка 321 „Основни услуги за населението и икономиката в селските райони;
- Договор № 36/3/3130304/03.10.2013 година, "Създаване на Център за временни изложения с туристическа цел на открито за представяне на природните и туристически дадености на Община Белово в гр. Белово в пешеходна алея между квартали 51 и 55 в гр. Белово.“ по договор № 36/3/3130304/03.10.2013 година, от Програмата за развитие на селските райони за периода 2007-2013 година;
- Договор №: 36/3/3130566/16.05.2014год. по проект: „Център за временни изложения с туристическа цел по пешеходна алея от о.т. 160 до о.т. 189 по плана на град Белово,,. Община Белово очаква съгласуване на списъка и планираните обществени поръчки, с оглед тяхното провеждане;
- Местна инициативна група „Белово - Септември – Велинград“;
- Договори между ДФ „Земеделие“ - Читалища и Сдружения с нестопанска цел.

Договори с МРРБ по ОПРР за периода 2011-2013

- Проект BG161PO001/1.4-06/2010/043, „Укрепване на коритото и брега на река Марица в землището на град Белово – участъка при фирма „Импрегнация 2000” АД ;реализиран 2013;
- Проект „Модернизация на общинска образователна инфраструктура чрез прилагане на мерки за енергийна ефективност в община Белово – СОУ ”Ал. Иванов – Чапай”, Договор: BG 161PO001/1.1-09/2010/03; реализиран 2013;
- Проект „Иновативни практики за устойчиво развитие”- реализиран 2008-2010 год.

Договори с МТСП: За периода 2007-2013 год.

Общината има сключени договори за наемане на безработни по програми, за създаване на социални услуги, за „Социална трапезария”и др., за създаване на Дневен център за деца с увреждания; Проект "Подобряване качеството на живот на лица в неравностойно положение в община Белово". Проектът е на стойност 244 204.08 лв. и се финансира по Оперативна програма "Развитие на човешките ресурси" 2007-2013 г., схема на безвъзмездна финансова помощ BG051PO001-5.01.04 „Помощ в дома”, финансирана от Европейския социален фонд и Република България. Предоставени бяха социални услуги в домашна среда на хора с трайни увреждания или самотноживеещи хора чрез осигуряване на трудова заетост на безработни лица като лични асистенти, социални асистенти и домашни помощници.

Национална програма „Асистенти на хора с увреждания”, 18 лица в Национална програма „От социални помощи към осигуряване на заетост”, 9 лица в Регионална програма на община Белово. През периода на 2014 г. са започнали работа 6 лица в община Белово по Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси”-Схема „Подкрепа за заетост” и по Схема „Аз мога повече”.

Договори с ОПАК- пет броя договори, от които три изпълнени и отчетени и два в процес на изпълнение.

Договори с МОСВ - един договор за изпълнение на техническа помощ по ОПС; един договор с ПУДООС - един договор за закупуване на сметосъбираща техника и съдове за смет; няколко малки договора по „Чиста околна среда“ - през 2013 год.

Договори с ФЕЕВИ - три броя договори - един за саниране на сградата на „Медицински център Белово“, един брой договор за саниране на административната сграда на община Белово и един брой за саниране на читалище Белово.

Министерство на финансите - един проект по ПИП за изграждане на „Център за изложения на открито на площад „Освобождение“

Министерство на младежта и спорта - Един проект финансиран от ММС, ремонтните дейности са възложени от Министерството за реновиране на спортната зала в град Белово.

МОН - Един проект финансиран от МОН за довършване на „Кухненския блок в СОУ „Ал.Иванов Чапай“ и изграждане на външна площадка за игра.

Програма ФАР - изграждане на две подпорни стени.

Средства от ДБ - подпорни стени, довършване на моста за Мененково; рехабилитация на общинска пътна мрежа.

Със собствени средства на община Белово са изградени и реализирани редица проекти, които ежегодно се планират и отчитат към общинския бюджет. По значимите от тях са: Ремонт на читалището и площада в село Голямо Белово;

Основен ремонт на улична мрежа, Рехабилитация на водопровод и асфалтиране на улица Марица, Подпорна стена на ул. „Юндола” и др.

Основната стратегическа цел на общината е:

1. Повишаване на благосъстоянието и подобряване на жизнения стандарт на населението ни;
2. Намаляване на безработицата в общината чрез ефективно управление и подпомагане инициативите на местния бизнес;
3. Подобряване на инфраструктурата за питейно водоснабдяване;
4. Създаване на подходящи условия за спорт и отдих на младите хора и грижа за най-малките жители на общината ни;
5. Създаване на по-добри условия на живот, труд и почивка;
6. Баланс на разходите и приходите, с цел подобряване и стабилизиране на икономическото състояние и развитие на общината;
7. Съхраняване и представяне на историческите и културните традиции на територията на общината и осигуряване на естествена приемственост между поколенията;
8. Съхраняване, стимулиране, извеждане на приоритети и осигуряване на устойчивост на положителните тенденции в развитието на община Белово.

Основни приоритети са:

1. Инвестиции в човешкия капитал на общината (дейности свързани с подобряване на социалната инфраструктура, ориентирана към младите хора на общината, културна, образователна и здравна инфраструктура);
2. Базисна инфраструктура (водостопански съоръжения и инфраструктура, транспортна, информационна, градска среда и др.);
3. Инвестиции в култура, отдих, спорт и туризъм;
4. Подобряване на микроклимата и възможност за развитие на местната икономика;
5. Развитие и подобряване на административното обслужване и местния административен капацитет. Изграждане на доверие към администрацията.

Визия за развитието на община Белово за периода 2011-2015 г.

Всички заедно да превърнем община Белово в желано и добро място за живот. Нека общината ни да стане в духа на добрите български традиции, хармонията и разбирателството красиво, желано и сигурно място за живот, бизнес и развитие.

Стратегическа цел

Да работим всички заедно, пълноценно и отговорно за да създадем и осигурим чрез разумно и ефективно разходване на средства, ресурси и възможности необходимите условия община Белово да бъде община от европейски тип.

Да се превърне тя в притегателно място за младите хора и за развитието на бизнеса.

В рамките на всеки приоритет следва да бъде направен кратък анализ и да се изведат в конкретика дейности в краткосрочен и дългосрочен план.

Необходимо е да направим кратък увод и в резюме да представим състоянието на общината и нейния бюджет в началото на този мандат.

Анализът, направен през първите два месеца от управление в мандата сочи, че общината има натрупани задължения към доставчици, които са в размер на над 2 300 000лв.

Сигурните приходоизточници, какъвто беше приходът от стопанисването на общинските гори, вече не са налице. Голяма част от общинското имущество е продадено. Всичко това налага строга финансова дисциплина, стриктни финансови мерки, за да се стабилизира финансовото състояние на общината, както и своевременно да се търсят възможности за генериране на собствени приходи, с които да се разплатят всички натрупани задължения, да се обезпечи изпълнението на предвидените дейности в краткосрочен и дългосрочен аспект.

Поради тази финансова задлъжнялост в програмата за управление ще се предвидят мерки, които ще се финансиат най-вече със собствени приходи. Паралелно усилията на общинското ръководство и администрация ще бъдат насочени към подготовката и входирането на качествени проектни предложения по Оперативните програми.

Проведените следизборни срещи през месец ноември, декември 2011 год. по населени места и предложенията от кметовете, ясно очертаха най – наболелите въпроси, които трябва да се решат още през 2012 год.. В дългосрочен

период ще се заложи осигуряване и финансиране на мащабни проекти, изискващи сериозни инвестиции, като това ще зависи и от възможностите за финансиране по Оперативните програми и Европейските фондове.

Общината има добра проектна готовност и очакванията са да има възможности тези проекти да се представят за финансиране и поетапно реализиране през четиригодишния мандат на управление.

Приложение: Списък с проекти за реализация за периода 2014-2020 г. с индикативен бюджет

	Програма	Наименование	Индикативна Стойност	Предвидени дейности
1	ДФ „Земеделие,, ПРСР	„Реконструкция на вътрешна водопроводна мрежа в община Белово,,	10 000 000лв.	„Реконструкция на водопроводна мрежа – Село Дъбравите“; „Реконструкция на водопроводна мрежа – Село Голямо Белово,,; „Реконструкция на водопроводна мрежа – Село Габровица“. Реконструкция на водопроводна мрежа – Село Момина клисура“. Реконструкция на водопроводна мрежа – Село Мененкьово
1.1.	МРРБ- ДБ - Световна банка , ЕИБ	Реконструкция на външна водопроводна мрежа в община Белово	15 000 000лв.	
2	МОСВ	Корекция на река Яденица	7 000 000лв.	
3	ДФ „Земеделие,, ПРСР	„Изграждане и обновяване на туристическа инфраструктура и съоръжения в терен с идентификатор 03592.502.1629 в град Белово чрез изграждане и обновяване на туристическа инфраструктура и съоръжения – атракции на открито за спортни и културни развлечения „, находящ се в имот с идентификатор 3592.502.1629,,	389 687,91 лв.	Обособяване на зони с различно функционално-тематично предназначение за различни възрастови групи – както от местните жители, така и от техните гости; Запазване и обновяване на съществуващи връзки на територията на парка с прилежащите квартали и благоустрояване на достъпа до парка – пеша, с автомобил, с количка;Провеждане на „транзитно“ пешеходно движение от града през парка към алеята покрай пътя и река Марица (по старото трасе на ЖП линията); Създаване на възможности за поддържане на постоянен интерес към краткотраен ежедневен отдих, детски игри и свободно организиран спорт на открито.

4	ДФ„Земеделие,, ПРСР	„Изграждане и обновяване на атракции за посетителите и места за отдих, спорт и развлечение” находящ се в имот с идентификатор 03592.502.1628, УПИ VII, от кв.56 по плана на гр.Белово, Община Белово, обл.Пазарджик,,	387 616,84 лв. - реализира се с общински средства	Реконструкция и моделиране на терена с освобождаване и обединяване на площ и благоустрояването □ за поемане на разнообразни функции; • Обособяване на зони с различно функционално предназначение за различни спортуващи групи – както от местните жители, така и от техните гости; • Запазване и обновяване на съществуващи връзки на спортния атракцион с прилежащите квартали и благоустрояване на достъпа до него – пеша, с велосипед или с количка; • Създаване на удобства и съвременен комфорт за спортуващи и зрители (съблекални, санитарни възли); • Създаване на възможности за поддържане на постоянен интерес към краткотраен ежедневен отдих, младежки игри и свободно организиран спорт на открито, както и на организирани междуселищни спортни срещи и надпревари.
5	ДФ„Земеделие,, ПРСР	„ Преустройство и реконструкция на читалищен киносалон в Клуб – Младежки спортен център,, Спорт и здраве,, село Голямо Белово,,	274 694,68 лв.	Обектът представлява самостоятелна част от комплексна обществена сграда, строена преди повече от 70 год. като читалищен киносалон. Помещенията предмет на преустройството са; читалищен киносалон, сцена, помощни помещения, вестбул, кинокабина. Помещенията променят функционалното си предназначение както следва: игрална площадка за свободни игри с точка(стрийт бол); Комбиниран фитнес уреди и шведска стена; Складови помещения и стая за фитнес инструктор; Съблекални и санитарен

				възел; Галерия, тенис маса.
6	ДФ „Земеделие“, ПРСР	„ Изграждане и обновяване на туристическа инфраструктура и съоръжения – пешеходна експозиционна алея, находяща се в имот 03592.502.9674 – град Белово, „	388 706,00 лв.	Запазване и обновяване на съществуващата пешеходна комуникационна роля на алеята между центъра на града Белово и квартала Малко Белово; Обособяване на алеята като експозиционна зона за предствяне и популяризиране на местното културно наследство, свързано с първата в България жп линия и гара Белово; с освободителното ни движение – чрез историческата личност Тодор Каблешков (телеграфист на гара Белово) и оттам - с препрадка към село Голямо Белово и Беловската базилика; както и популяризиране на съвременната история , свързана с уникалното хидротехническо съоръжение на каскадата Белмекен - Сестримо; Създаване на градска среда с характеристики за безопасност и достъпност за лица със затруднения в двигателния апарат и придвижващи се с колички
7	ДФ „Земеделие“, ПРСР	„ Създаване на културен център „ Център за изкуства и занаяти, „ - село Голямо Белово –	1 138 988,10 лв.	Основната причина за избора на целевите групи - местното население на община Белово, нарастващият брой туристи и гости, посещаващи общината, потенциални инвеститори и малкия и среден бизнес, е нуждата от създаване на единствена по рода си културна институция с такъв замисъл за региона. Изпълнението на проектните дейности ще допринесе за удовлетворяване нуждите на целевата група от: • Достъп до културни услуги; • Създаване на предпоставки за откриване на работни места;

				• Създаване на предпоставки за по-качествен достъп до културното наследство и обекти в региона; • Улесняване достъпа на местното население до образователни, социални, културни и други бизнес услуги; • Привличане на по-голям брой туристи ; • Развитие на малкия и средния бизнес и привличане на инвестиции.
	Публично-частно партньорство	Икономически зони	15 000 000	
	Публично-частно партньорство	Зани за реалреация и спорт	10 000 000	
	Сектор „Инфраструктура,,			
	Общински пътища	Рехабилитация на ОПМ - 15 км.	1 000 000 лв	
		Нова общинска пътна мрежа - път между Белово - Мененково и мост	1 000 000лв	
		Рехабилитация на улици	500 000лева	
1	ДФ„Земеделие,, ПРСР	„Реконструкция на вътрешна канализационна мрежа в община Белово,,	10 000 000лв.	„Реконструкция на канализационна мрежа – село Дъбравите“; „Реконструкция на канализационна мрежа – село Голямо Белово,,; „Реконструкция на канализационна мрежа – село Габровица“. Реконструкция на канализационна мрежа – село Момина клисура“. Реконструкция на канализационна мрежа – село Мененкъово
	МОСВ	Изграждане на ПСОВ и колектори	16 000 000 лв.	
	Община Белово, МОСВ, частни инвестиции	Депо за отпадъци и сепарираща инсталация	350 000лв	
	Социални дейности	Дом Дъбравите	100 000лв.	